

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 8 K
pol leta 4 „
četrt leta 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišтво Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Po krvavih dneh.

20. september 1908 ostane za naš narod zgodovinski dan. Kri, ki je tekla ta dan po ljubljanskem tlaku, prelita po krutosti in kratkovidnosti krmilarjev državnega ustroja v Avstriji, posebe na Slovenskem, specialno pa še na Kranjskem, ta kri nam bodi glasen opomin za pravice in svobodo našega slovenskega naroda.

Iz te nedolžne krvi mora vzkleti tudi našemu, dozdej zaničevanemu in teptanemu ljudstvu vsa tista prostost, sreča, svoboda in blaginja, ki gre svobodnemu državljanu in kar imajo in uživajo tudi drugi, ne na višji stopnji omike od nas stoječi — kakor kaže ravno 20. september.

In res, narod se je jel zavedati da bodi na svoji zemlji, ki jo je le on izpremenil s trdom in znojem v rodovitna tla, le on sam gospodar, kjer mu nima tujec ničesar ukazovati, ker je gost.

Ta zavest je prodrla zadnje dni v zadnjo gorsko vas. Narod sam spoznava, da je sam veliko zakrivil tega, da je postal tujec ošaben, ker ga je negoval na vse pretege ter mu prepuštil vse vire posvetne sreče, trgovine in podjetja na gospodarsko-kulturnem polju.

Tega se zdaj zavedamo, in pričelo se je emancipiranje od naših tlačilcev na gospodarskem-trgovskem polju. Prav je tako. Kdor ima denar, ta ima moč in veljavo, in bodi še tako neznatna oseba, magari tudi ljudski učitelj. Kdor je imovit, pred tem je respekt. Klanja se mu vse, tudi dvorni svetniki. Le petica da ime slovečel! Če kje, se to vidi pri nas samih.

Treba predvsem, če hočemo, da bomo kaj veljali pred svetom in da nas ne bodo streljali kot divjačino, da se gospodarsko ojačimo. Potreba je, da vse bogate vire trgovine, obrti in druge prevzamemo v svoje roke. In ko se to zgodi, tedaj nas bodo tudi drugače upoštevali kot dozdej.

Da se bo pa dalo vse to izvesti in tudi obdržati v posesti, se je pa treba polatiiti še drugega, ne manj, ampak še bolj važnega kapitala, to je duševnega napredka

in obče izobrazbe. Brez te ni samo osvojitve in vse doblj-no je le hipno, brez trdnega temelja.

Treba tedaj izobrazbe in s to zavednosti in ljubezni do svoje rodne zemlje in vseh nje vrlin in bogastva. Ko bo imelo naše ljudstvo vse te sposobnosti, tedaj se nam ni bati za obstanek in za s krvjo 20. septembra izvojevane uspehe na vseh toriščih prosvete.

Ta ljubezen se pa mora zbuditi že v nežnih srečih v prvi otroški zavesti. To delo pa vzmore le dobro urejeno, vsem modernim potrebam ustrezajoče ljudsko šolstvo. Le dobra ljudska šola je v stan u izvršiti to veliko gospodarsko-kulturno delo emancipacije. Žal, da naše ljudsko šolstvo v celoti še daleč zaostaja po svojem ustroju kakor po vsestranskih pomanjkljivostih, da bi bilo že popolnoma kos tej nalogi.

In tem nedotatkom nismo krivi mi uboge pare — ljudski učitelji. Ne! Saj vlečemo ko črna živina, o čemer svdoči žalostna statistika prežgodaj l-glih pod črno zemljo: ti so naši in obenem narodovi mučeniki. Temu so vzrok oni, ki imajo usodo ljudskega šolstva v rokah. In ti? Najrajši bi imeli, ko bi se podrla zadnja učilnica v deželi, da bi se spodilo in masakriralo slednjega zavedno-narodnega učitelja.

Afera Fabine še ni pozabljena. Če bi bili ti naši narodnjaki le malo narodnega duha, bi morali tu takoj spoznati, da gre za važen naroden princip. Tudi šolske razmere kot take je treba v tako nevarnih krajih upoštevati ter jih urediti, odnosno vplivati z merodajnega mesta, recimo iz deželne odbora in šolskih korporacij, da se, ker šolsko poslojpe ne ustreza najmanje šolskim potrebam novo sežida, oziroma primerno razširi. Tu, v tako izpostavljenem kraju je varčevanje velika, velika izguba. Pomisliti treba, da pri takih razmerah ne morejo biti posebni uspehi. In preprosto delavec, vid-e neuspehe, pošlje svojega otroka tja, kjer ve, da se res kaj nauči, v šolo z normalnimi in ugodnimi razmerami, kjer pride na eno učiteljko osebo kvečjemu 40 otrok, to je v šulvereinsko šolo.

Preprostemu dninarju tega pač ni zameriti, saj še ljudski prvaki in voditelji šolajo svoje otroke na nemških šolah! Mora pa tudi biti dobro zaveden ta, ki se bo uklonil iz ljubezni do svojega lastnega otroka okolnostim, po katerih sluti, da bo njegov otrok enkrat srečen, ne oziraje se na to, da bo odpadnik in največji sovražnik svojega lastnega rodu. Kar je na Jesenicah, to je na Koroški beli. Nova šola, velika; otrok več ko zadosti, da jih niti v razred ne spravijo, a po znani devizi: „Nobenega razreda in nobenega učitelja več,“ se šola ne razširi dasi ljudstvo želi in prosi ter so vsi pogoji tu. In nasledki? Kakor na Jesenicah in drugod slabi uspehi in nezadovoljnost s šolo. To priliki bodo pa znali dobro porabiti naši nasprotniki Nemci in ustanovili bodo nemško šolo, kjer se bo temeljito učilo z najlepšimi uspehi, a še temeljiteje in še z lepšimi uspehi raznarodovalo našo nežno mladino!

Takih primerov bi še lahko navedli več, omenimo samo Tržič. Pa tudi pred zidovjem Ljubljane se kaže slična perspektiva. Sploh pa ne samo v takih krajih, vse ljudsko šolstvo treba povzdigniti, treba novih šol, stare, prenapolnjene razširiti, pouk preurediti primerno sedanjim modernim, gospodarskim in narodnim interesom.

Naše sedanje ljudsko šolstvo, kakor že omenjeno, nikakor ne odgovarja v veliki celoti narodnim potrebam, po katerih je edino mogoče prispeti do samoosvojitve. Kakor rečeno so uspehi na šulvereinski šoli zaradi normalnih razmer res lepi in primerni. Teh uspehov pa ni pripisati le zdravim šolskim razmeram, ampak tudi učiteljstvu na teh šolah. To učiteljstvo ne le da je dobro gmotno situirano, ono tudi uživa med svojimi pristašive lik ugled in spoštovanje, se gibljejo pri pouku v okviru zakona popolnoma svobodno, po svojem preudarku in previdnosti, kako in kaj, da se bo več doseglo in bolje uvrtila nemško-nacionalna misel. Poznat je otrok slovenskih staršev, nemščine nevesč, kakšnega nemškega duha se je navzel

na tej šoli, da je danes kot uradnik nekje pri železnici najhujši nemški nacionalce.

In čez vse te nemške šole — uče tudi verouk! — se nobeden ne zgraža, češ, da so to svobodne šole, kakršne so res in kakršnih tudi mi potrebujemo, če hočemo biti to, kar zdaj zahtevamo — gospodarji na svoji zemlji!

Zdaj pa primerjajmo našo šolo, polno nabasano, da bolj ne more biti, kako in koliko se v nji goji narodni čut. Že beseda Slovenec v šoli je nekaterim našim gospodom odveč, da bi ne prišli v slabo luč pri vitezu in gospodarju vsega šolstva na Kranjskem! Pa ne samo vladno-birokratskemu sistemu, tudi drugim gospodom ni to nič kaj po volji, češ, s tem se nekako pohujšuje in to je že brezverska šola. Kakor pa vse kaže, se je težko in nevarno učitelju eksponirati, četudi bi se rad, da bi ne zapadel kazni šolskih postav, da je v šoli hujskal ali celo brezversko učil. Zgled nam za to tovariš Fabine, pa tudi drugi. In če se hoče imeti uspeha, treba trdnih, gmotno dobro podprtih učiteljev, ki bodo imeli ugled. In kako je danes? Mizerija! In tega so krivi oni, ki imajo moč v deželi. Razume se, da dokler ne bo tudi ta točka povoljno rešena, ne bo bolje.

Vkljub vsem bobnečim frazam in besedam na zborovanjih in v časopisju, da so le oni čuvarji narodne misli, prosvete in napredka narodnega gospodarstva, pojdemo le rakovo pot, če ne preustrojimo šolstva v narodnem, naprednem in svobodnem duhu, kakor ga imajo že Nemci, ne izvemški krščanskih socialcev.

In kdo zahteva tudi pri nas tako šolstvo, ki stoji res na pravi narodni podlagi, kije svobodno vsega birokratizma, ki naj ustreza našim vseobčim gospodarskim potrebam? Mi, napredni učitelji smo, ki se odločno bojujemo za ta, naš narod osrečujoči smoter.

Ko vzgojimo v taki svobodni šoli narod, ne bo trpel tudi v svoji sredi parasitov in zajedalk. Tak narod bo potem napram vsakomur oster, a pravičen sodnik in ne bo trpel, da bi posameznik gospodoval nad njim. Tega seveda potem ne bo. Narod bo cenil vsakogar po

LISTEK.

† Karel Dermelj.

Zopet so padale grude na rakev, in iz temne jame je odmeval votel glas njihovega padca. V moji duši pa je provzročal ta glas največjo bol, ki me je dušila v grlu in stiskala solze iz oči. Saj rakev je krila moža najplemenitejše duše, najboljšega srca, moža, ki ni nikdar in nikomur storil žalega, ki pa je bil vedno pripravljen vsakomur storiti dobro, če je le mogel!

Karel Dermelj, bivši cerkniški nadučitelj, je zatisnil v zadnji počitek svoje trudne oči. Po daljši bolezni v grlu, ki si jo je nakopal — kajpa — še za svojega službovanja in ki se je prav počasi izcimila — je izdihnil 10. septembra t. l. svojo blago dušo v Ljubljani, kamor se je preselil 2. septembra — torej osem dni pred smrtjo!

Karel Dermelj se je porodil v znani boštanjski družini 26. oktobra 1840. l. Svojo

prvo učiteljsko službo je nastopil v Postojni leta 1860. Ker je bil jako muzikalčen in izboren igravec na glasovirju in orglah, je tam prevzel tudi cerkveno petje, ki ga je bil kmalu povzdignil do take stopnje, da ni bilo boljšega petja daleč naokolo. Pod njegovim vodstvom so se proizvajale težke latinske maše z orkestrom, kakršno petje se je tedaj gojilo le še v Idriji in Ljubljani. V Postojni je ostal 12 in pol leta, od tam pa je komptiral na dvorazrednici v Cerknici, kjer je tudi l. 1873. dobil nadučiteljsko mesto. Ker je bodil vedno z duhom časa in ker je bil v vsakem oziru napreden, se je razširila šola kmalo v štiri-razrednico; postavilo se je zanj novo šolko poslojpe in napravil tudi lep šolski vrt, ki je bil vedno v zgled drugim šolskim vrtom. Dermelj je bil neumorno delaven in zavzet za vse pravo in dobro in vedno je bil med prvimi tam, kjer je šlo za napredek in za dobrobit naroda!

Poleg šole in šolskega vrta se je bavil s čebelarstvom, gojil cerkveno petje, ustanovil svoj čas čitalniški pevski zbor. aranziral čital-

niške veslice in besede, opravljal pri „Čitalnici“ mnogo let posel tajnika, bil je tudi nje predsednik in blagajnik — pravzaprav pa mnogo let vse troje obenem. Ustanovil je z drugimi faktorji kmetijsko podružnico, bil njen predsednik, oskrboval nje velik vrt, pomagal ustanoviti gasilno društvo in bil njen tajnik, sploh — Dermelj je bil povsod, in ni je nprave v Cerknici, kjer bi ne bil sodeloval Dermelj. Po 40 letnem službovanju je šel l. 1900 v pokoj, a je še nadalje opravljal službo občinskega tajnika do deset dni pred smrtjo.

Dermelj pač ni imel sovražnika; njegov plemeniti značaj, njegovo dobro sree, njegova prijaznost in dobrohotnost so mu pridobili srca vseh — visokih in nizkih. Njega je ljubila šolska mladina, spoštovali so ga kmetje, cenili obrtniki in čislali go-podje — neučitelji kakor učitelji. Učiteljsko društvo za logaški okraj ga je imenovalo za svojega častnega člana in e. kr. okrajni šolski svet ga je imenoval o vpokoju krajnim šolskim nadzornikom za Cerknico. Ker je bil tako delaven na vsakem polju, si je pridobil mnogo pohvalnih dekretov

in po različnih razstavah in tekmovanjih vse polno diplom in odlikovanj.

In tega plemenitega moža, vzor-učitelja smo spremili 12. septembra t. l. k zadnjemu počitku. K pogrebu je prišlo od vseh strani vse polno njegovih sorodnikov, prijateljev in čestilcev. Cerkniško občino je zastopal tamošnji župan g. Šerko, krajni šolski svet poštar g. Zagorjan, gasilno društvo pa je bilo zastopano po deputaciji. Pogreba se je udeležilo tudi mnogo njegovih součiteljev, ki so ga imeli vsi — ne kot svojega predstojnika — ampak kot tovariša, prijatelja in brata; mnogo učiteljev iz logaškega okraja — med njimi tudi dež. posl. tov. Gangl — in mnogo ljubljanskih učiteljev.

Mož tibega, a plodovitega in neprenehljivega dela je šel pred božji prestol po svoje plačilo, ki mu je bilo tu na zemlji tako beraško odmerjeno. Počivaj v miru, blaga duša!

Socializem na Turškem.

Jean Louguet je priobčil v pariški „Humanité“ članek o socializmu na Turškem. Iz

delu in vsakemu tudi prisodil primerno plačilo. Mi učitelji se tega ne bojimo. Pravica naj vlada!

Dokler nimamo take šole in dokler se bo šolstvo tako sistematiško zanemarjalo, kakor se ravno v sedanjih časih, pa ne pričakujmo od zapričete akcije samosvojitve posebnih vsaj trajnih uspehov ne.

Gospodje, brez razlike političnih strank, poslušajte ta naš glas! Streznite se in popravite, kar ste zakrivali, oziroma lotite se tudi dela na šolskem polju! Dela je preveliko, če hočemo emancipirati narod od tujega vpliva in če hočemo, da ni tekla zaman kri narodnih mučnikov Adamiča in Lundra!

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca septembra: **K 160.792'60.**

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Kdo nam more pomagati!

K sedanjim dogodkom na slovenskem ozemlju.

Mnogo je poklicanih, a malo izvoljenih. Ta izrek velja posebno za današnje čase. Dandanes so prišle vse stvari do skrajne razcepjenosti. Vse gleda le na individualnost. Pri tem nas sicer veže skupna vez, ki je posebej-ljena v besedi civilizacija. Ta individualnost črpa svojo snov iz skupnosti, ki jo more pospeševati le dobro premišljen individualce.

Da smo zagledali luč sveta, so nam bili potrebni eni in isti pogoji; vsi smo takorekoč bili prej in smo še sedaj podvrženi isti usodi. Močnejši premaguje šibkega, da se ne more natančno razdeliti vsega, kar sodi v delokrog močnejšega. Tukaj bomo imeli v prvi vrsti v mislih moč ali energijo. Ta energija pa izhaja iz zgodovinskih ozirov od dobro organizovanih skupin, od okoliščin, v katerih se kaka energija razvija in iz prave kulture, ki vpliva na delovanje energije. Tako smo raznovrstni že v mali družini. Otrok, ki je po vplivu staršev tak kakor eden izmed njih, se razlikuje že v tem, da nima toliko izkušenj kakor odrasli — ni še zrel; mladenič, ki je skoraj končal svojo izobrazbo ali pa se namenil za življenje, ne more imeti tiste energije kakor popoln mož. V prvi vrsti ima prvo besedo za individualnost osebe šola življenja. V nji se že v eni družini nahaja jako naraven odsvit. Kakor hitro se je kdo že izšolal v ožji družini, tako mu je že priroda dala to, da vpliva na druge družinske člane. Šola življenja pa je vedno ena in ista; povsod se odigravajo ravno iste moči bodi prirodne ali nadprirodne, a učinki so skoraj vedno različni: kmet si pridobiva drugačne predstave nego rokodelce, meščan, obrtnik ali uradnik: zato taka razlika med družinami. Kar je enemu prav dobro, je drugemu dovolj, ali komaj zadostno. Kolika pa je razlika pri takih malih skupinah v veri, jeziku in pa v

živlenskih okoliščinah! Ni dovolj, da vemo le to, ker ni naše življenje zaradi nas, ampak mi smo ustvarjeni zaradi njega. Zato si moramo zapomniti, da imamo spoznavati ta prečudni red in čemu smo tu kakor bojvniki za lastno usodo.

Bojvniki za lastno usodo smo, ker je naše življenje delo in to skupno delo z lastnimi močmi proti delu skupnih moči vesolstva. Seveda je naša moč ali naša energija del splošne vseobče energije, ali mi imamo kakor vsaka druga stvar tudi čut samohranitve in samobrambe. Gorje ali v pravem pomenu besede usodno tam, kjer se dobita dve enako skrajno nasprotni moči; odbijata se tako, da se bitja, imajoča te moči, gotovo uničijo. Da se kolikor mogoče vse take neprilike ublažujejo — seveda ni nobeno pravilo brez izjem — skrbi v prvi vrsti celokupnost velikih družin, in to so razni uradi, občine, okraji, dežela in slednjič v najvišji upravni in ustavni obliki država. Njeni temelji slone na bistvu poedinih individualnih moči, ki so v raznih družinah organizovane med seboj. Te organizovane skupine so omejenjene družine, občine, okraji, pa tudi razne zveze, društva, občestva, ki se zopet združujejo v plemena, rodove itd.

Zato je potrebno, da so danes te skupine in zveze tudi take, da je mogoče vsakemu posamezniku črpati iz njih korist. Vsak poedinec ima biti tudi individualno prešinjen z vsem, kar je potrebno danes človeku. Skrb mu mora biti zase toliko, kolikor za druge, ker le med enakimi odnosi mu je mogoče prav odigravati svoje nagibe, med svojimi enakimi izraževati svoje želje in pokazovati neovirano svoja čuvstva. Dolgo dobo pa smo videli in še vidimo, da je v veliko, veliko slučajih človek tuj celo med domačimi. Dosedaj se ni mogla energija človeka v toliko koncentrovati, da bi mogla neovirano vplivati brez zamere ali škode sebi ali komu drugemu. Ako je kdo izrazil svojo potrebo napram drugemu, si je s tem svoje stanje poslabšal, ker drugi ni bil toliko energičen, da bi odstopil od svojih navideznih pravic na korist prvemu. Društva s takimi pojavi so jako majhnega pomena, ker se v njih družijo že v tem tako različne osebe. Seveda dela to razliko tudi človeški značaj. Vpliv značaja se pa zruši na zahtevo prave človeške energije. Za skupnost tako potrebne energije pa ne moremo izsiliti na umeten način; potrebno je človeku zato dolge izkušnje, popolnega zdravja in pripomočkov, da vse to dožene. Kje je še to v nižjih in srednjih stanovih? Je li v višjih stanovih vse v redu? V vseh slojih mora zavladati neka enakomernost, in socialno življenje se predružači, reformira. S tem ne rečem, da se odpravijo vsi stanovi, ali zadovoljnost in subjektivno čuvstvo vseh pride na tako stopnjo, da smo lahko med seboj vsi enaki; ni nas sram enega pred drugim; skupaj vzrastemo, živimo in odmrjemo. Odmrjemo sicer mi, ali rodovi ostanejo — ti rodovi, ki se bodo z veseljem spominjali na blagodejno vplivanje, ki ga je dosegla ljubezen prejšnjih časov.

Zora puca, bit će dana! Že kdaj smo imeli priliko vzklikati na sledeč način, ali marsikak vzklik nam je zaostal v grlu, ker med nami ni bilo pravega ognja. Že za slovenskih blagovestnikov Cirila in Metoda nam je pretilo dokaj nevarnosti; za reformacije Primoža Trubarja ni bilo prave organske zveze med poedinci; zato je pa nastal boj, nesrečen boj, ki

kaže, kam pridemo, ako ne pričnemo s pravim delom. Kakor sta bila Ciril in Metod in Primož Trubar apostola, tako imamo še drugih znanih in neznanih mož, ki so delali v pravem pomenu besede za delo. Začetki so se sicer postavili v nas vseh, ali boj viharjev jih je fako ušibil, da se niso dali izvabiti iz semena, ki je bilo skrbno vsejano.

Vsaka stvar ima svoj začetek. Tako tudi ta. Veliko mladeničev, ki se izobrazuje v šoli življenja, si pridobi prepotrebnih izkušenj in prepotrebnega znanja, da kot zreli možje delajo za blagor človeštva. Od teh je odvisno, kako se kultura razširja med narodi in kako se mora edinost in sloga sejati najskrbneje, da se more odbiti skupnega in nevarnega sovražnika.

Premalo je še apostolov in poslancev, ki bi mogli gotovo in uspešno odbijati sovražne navale, ki nam čim srditeje prete. Veliko jih je pa takih, ki so le psevdopostoli, ki imajo sicer hipnih uspehov, ali glede celokupnosti več škodujejo nego koristijo. Dobro je pa vendar to v tem, da znamo razločevati take, ki hodijo kakor ovce v volčji in lisčji podobi. Oni kažejo, da nimajo prave energije, ti pa, da jim ni nič na drugem kakor na svojem slepem egoizmu. Temu in takemu pa se pride vendar v nekem času na sled; zaupanje v take pojave čim bolj obledeva; začenja se drugačno življenje, ki potegne vse k novemu delu.

Že od nekdaj se je moralo človeštvo bojevati z razdirajočimi močmi in tako je tudi danes. Kakor je bilo človeštvo v oni dobi zastopano po loveih, ribičih in kmetovalcih, tako je še dandanes in bo tudi gotovo še vnaprej. Od tistega časa so ljudje krepki, močni in zmožni, ustavljati se vsem elementarnim ne-zgodam. Potresi, povodnji in druge katastrofe so tudi dandanes na dnevnem redu. Živež si moramo tudi sedaj pridobivati iz zemlje, ki je drugače obrazovana kakor nekdaj; nekoč so bili večinoma gozdovi, vode, močvirja in puščave. Stanovanja so bila celo v podzemeljskih luknjah, da se je človek obvaroval proti divjim živalim. Temperatura in menjava letnih časov, kakor tudi dan in noč, suho, mokro, oblačno, sneg — vse se skoraj gotovo istotako vrsti kakor nekdaj. Od tistikrat se je dosti izpremenilo, in ne moremo reči, ali so bili tudi tistikrat ljudje srečni. Imeli so seveda svoje napake, pa tudi svoje vrline kakor dandanes. Kaka prememba je morala torej nastati in je res nastala, ker so se nazori in izkušnje vedno in vedno večale. Ali so bili časi tistikrat veseli? Ali so sedanjí časi za nas veseli? O tem ne moremo govoriti, pač pa lahko rečemo, da nam je še potreba vedno večjega napredka, večje kulture in civilizacije.

V duhu vidimo, kako bo močnejši branil šibkega, kako stala pravica nad krivico. In ta trenutek — kdaj nastopi? Takrat, ko bomo sami hoteli. Takrat, ko ne bo človeška energija samo ideal vseh, temveč tudi praksa. Do tedaj pa bodo še iste naravne ovire, isti naravni večni zakoni, ki se proti njim zaman nekateri bojujejo. Pregovor pravi: Proti nevednosti se bojujejo celo bogovi zaman. — Ta nevednost, ki se je prikazovala v masah semtertja posamezno ali v večji množini, izpreminja luč, ki mora za vse svetlo in se jo je devalo pod mernik. Dvojna mera je vladala v prečudni obliki in se je dosti časa šopirila in se še šopiri v škodo nam samim. To dvojno

mero zapazimo potem tudi v manjših kakor v večjih organizacijah. Ker je to gotovo tudi posledica prirode, zato je dolžnost in pravica človeštva, da ta neporušeni sistem ohrani svojo veljavo in odpre oči vsem, da se ne štejejo kakor nepotrebne stvari na tem svetu, ako jih tare sila. Quid licet Jovi, non licet bovi. Vse pa o svojem času. Dobro nam je znati, da „svaka sila do vremena“. Mnogo časa je trajalo da sta moč in vlada poedinih narodov, ki so bili na vrhuncu svoje sreče, začeli vidno izpreminjati svoj višek. Kolikor so oni svoj višek odklonili prvotnosti, toliko se je drugje kaj predružačilo. V tem pogledu smo bili nekateri kakor v čolničku, ki je brodil po razburkanem morju človeštva. Čolniček se še ni razbil, razburkanja valov pa tudi ni konec. Dokaj se je izpremenilo pri čolničju, mnogo-vrstni so postajali valovi, ki so se vzdigovali od sovražnih nam bregov. Najpogubnejši pa je bil za vsakega nekaj varljiv mir, ki se je v sredini srca posameznikov prikazoval v marsikaterih oblikah. Tu se je komu zazdelo, da vlada, da stoji trdno, a že je Damoklejev meč visel nad njim; tam je kdo iztezal roko po osvežujočem sadju, a nevidna roka mu je vse to v trenutku umaknila. Misel, da ima vse, ona sirena, ki je drznega ribiča hotela upokojiti, mu je odvzela še to, kar je imel. In tako se je pričel zopet boj za življenje; od pričetka sem je bilo v kupi polno grenjav — vse po starem!

Dosti vsebuje šola življenja; njeni viri nikoli ne usahnejo; iz njih nam bo mogoče še marsikaj se naučiti. Sovražniki naši so tudi sovražniki celokupnosti. Kjer dobe ti kako slabo neutrnjeno ali neizkušeno skupino ali celo posameznika, ne nastane velik boj; preobrat je majhen, a učinek, dasi nestalen, vendar velik. Nevednost je ona prva in glavna hiba v vseh časih, ki je bila nepripravljena za kakršnokoli podvzetje; mir je bil, če moremo o miru tu govoriti, in z mirom so se pojavljali znaki podcenjevanja svojcev in drugih. S tem se je bilo v podlago drugim. Sovražnost je začela zmagovati. Še nekaj in bi zmagala. Ko se je pričelo omalovaževati svoje koristi, ni se moglo bojevati pogumno, ni se vedelo o svojem lastnem bistvu. izgubilo se je pogumnost, da se o pravem času ni podrlo nasprotnika. Pa tudi potrpljenje je ginevalo, ni se znalo vztrajati v boju v delu in celo v svoji slepoti se je podcenjevala moč sovražnikova. Tako se ni moglo nadaljevati. Inferiornost je morala polagoma izgubljati svoje oblike in to že v dobi humanizma. Da nismo imeli pravih mož, ne mogli bi o tem niti sedaj govoriti. Že omenjena blagovestnika Ciril in Metod, Hus, Trubar, Vodnik, da ne govorimo o Kristu, Slomšku, Lutru, Danteju in Mohamedu ter drugih, pričajo o tem.

Za to pa je treba vedno pripomočkov, ki jih zahteva ta vedni boj. Ne bojmo se raznih oblik, ki nas z njimi zasiplje naš sovražnik. Da smo tatovi, razbojniki, tolovaji, uporniki in bogsigavedi kaj še, nas ne vznemirja — zato roko na srce — o tem ne moremo govoriti. Zvesto in pošteno moramo sedaj stati na braniku za svoje pravice — ne gledati ne na desno ne na levo, temveč hoditi po svoji zaščitni poti do skupnega smotra; miru — one sladkodoneče besede — ne smemo poznati; ogibati se moramo mehkužnih besed našega

Dalje v prilogi.

tega članka posnemljemo: Socializem, normalno stopnjevanje demokracije, fatalni produkt gospodarskega razvoja, se je moral neobhodno objaviti tudi na Turškem po končnem osvobojeju iz despotizma.

Mnogo let že eksistira revolucionarna organizacija armenskih socialistov „Droshlak“, ki je sprejela načela mednarodnega socializma. Pred nekoliko dnevi, kakor so objavili „Times“, je bil v Solunu ustanovljen socialistički list in socialistička organizacija za Makedonijo. Socialistički elementi so živeli doslej nekam zamešano med turškim prebivalstvom, ki je tupačam bilo naklonjeno liberalizmu in demokraciji. Danes, ko je boj proti tiraniji privedel do zmage, se ojačuje tudi socializem. Res je, da se ni velika industrija še vkoreninila na Turškem, ali moderni proletarijat tam že eksistira poglavitno na železnica in v tiskarnah. Ta proletarijat se je že zglasil k življenju s stavkami, ki so prestrašile ves Yildiz Kiosk. Danes trajajo stavke na progah Smyrne-Aidin-Kassaba. Istočasno se naznanja iz Anatolije, da Mahmet Mehzet ustanovlja v Smyrni časopis „Erghat“

(Delavec), prvi socialistički organ v turškem jeziku. Redaktor tega časopisa je človek visoke inteligence. „Temps“ je pisal o njem, da je ta oseba neobičajno zanimiva in naobražena. Mahmet Mehzet je večš razen materinščine tudi arabskemu, perzijskemu, francoskemu, angleškemu, nemškemu in grškemu jeziku. Že deset let propaguje ideje socializma. Zaradi mladoturškega delovanja je bil obsojen v do smrtne ječe. Ko ga je sodnik po razsobi vprašal, da li si česa želi, je odgovoril: „Da, hočem Vam reči, da bom v treh mesecih že na svobodi!“

Tako se je tudi zgodilo. Po razglasenju konstitucije je postal deležen amnestije in se, kakor rečeno lotil izdajanja prvega turškega socialističkega lista.

Notranja uporaba vode.

Piti svežo vodo, zlasti svežo studenčnico, v gotovih časih ni za človeka ne samo užitek, ampak je tudi v njegovem zdravstvenem interesu.

Z vodo, ki jo pijemo, nameravamo instinktivno nadomeščati ono, ki jo izgublja naše telo pri svojem presnavljanju, želimo pa tudi začasno, to se pravi, večkrat na dan ponavljamo ohlajenje telesa. Kako važno je za človeka uživanje vode, izhaja iz tega, da telo trajno pomanjkanje vode še težje prenaša nego pomanjkanje hrane. Pri tem pa se nam stavi nasproti vprašanje: Koliko vode naj povprečno pijemo in ob katerem času?

Mnenje, da je veliko vode piti zdravo, je bilo zlasti pred nekaj desetletij vzrok, da so mnogi ljudje pili sila veliko vode. A tudi nasprotno mnenje ima svoje pristaše. Pravo leži v sredi: Človek naj na splošno pije, kadar ga žeja. Ker pa po eni strani večjih množin mrzle vode težko prebavimo, po drugi strani pa se želodec s tem preveč napenja in se njegovi notranji deli premočno ohladi, zato so zmerne množine vode kakor vsakdanja pijača za telo najprikladnejše.

Pri človeku, ki iz navade pije preveč vode ali piva, premočno trpe ledvice, srce in žile, zaradi česar rade obole. Potreba pijače

je pri posamezniku različna in je odvisna od letnega časa, temperature, vodenosti zunanjega zraka in različnih drugih živlenskih pogojev. Tako čutimo poleti večjo žejo in večjo potrebo po notranjem ohlajenju kakor pozimi. Mrzličavim je treba vsekakor veliko vode. Pri visoki zunanji temperaturi v poletnem času lahko nastopi nevarna solučarica, ako telo ne dobi dovolj vode vase. Dočim naj zdravi ljudje pijejo vodo vedno, če le mogoče svežo, naj bi take osebe, ki trpe na občutljivem želodcu, pile vodo rajši temperirano, torej potem, ko je že stala nekaj časa v sobi, zato da se ognejo premočnih ohlajenj želodca.

Mrzla voda, ki jo pijemo, pride najprvo v želodec, kjer ostane gotov čas in ohlaja joče učinkuje na svojo okolico; tudi pospešuje izločevanje prebavnih sokov (želodčni sok, črevesni sok). Večinoma, in sicer precej hitro jo posejajo mnoge v želodcu se nahajajoče žile in jo prepeljejo v krvni krogotok, kjer redči kri in s tem zvišuje mimogrede krvni tlak, to je do izločitve vode potom ledvic.

sovraga, ki nas vabi s sirenskim glasom v svoje okrilje. Pot pa vodi, četudi polna ovir, ravna in taka, da nas dovede do pravega ideala za človeštvo in naše brate. Opasani bodimo vedno z mečem, ki je na obeh straneh nabrušen, da bomo vsestransko odpirali bratom svojim pot v življenje za prosveto in blagost. Da se bomo mogli uspešno varovati pred hudim sovražnim napadom, ne bodimo preobčutni, temveč ojačeni, krepki, taki, da vsak poizkus zdrsne ob oklepju štita, ki ga moramo spretno sukati.

Zapomniti si je predgovor, ki pravi, da „malim rasto male stvari, a nesloga vse pokvari.“ V prvem bomo ostali veliki kakor naši praočetje, ki niso ostali pozabljeni v dušah svojega vrliga naraščaja. Iz krvi naših delavcev ohrani seme tisto moč, ki ima storiti, da gnilo, leseno in nerodovito odpade, segniti in da v bodočem času prikljiče to, zakar tu vsako srce gori.

(Konec.)

Glas iz slovenske Istre.

V „Edinosti“ z dne 29. septembra t. l. popisuje dopisnik iz Plevlje razmere v Turčiji. Med drugim omenja, da jako postrvovalno deluje zlasti mlado srbsko učiteljstvo in ga stavlja za zgled vsem zaspancem pri nas doma.

Mi bi proti temu ne ugovarjali, a ker poznamo dopisnika osebno in ker vemo iz pogovorov z njim, da rad piše slovensko učiteljstvo, zato mislimo, da smatra slovensko učiteljstvo za zaspance. Ravno v slovenski Istri pa tega ne smemo in ne moremo očitati učiteljstvu. Slovensko učiteljstvo deluje v narodno probujo, v narodni prosih na izobraževalnem in gospodarskem polju. Kdor pozna razmere med slovenskim narodom v Istri, nam lahko pritrdi, ker vsa bralna in pevka društva, ki uspešno delujejo v Istri, so ali ustanovljena po učiteljstvu ali jih pa to vodi in tudi razna gospodarska društva imajo edino delavno zaslombo v učiteljstvu. Ako nimajo tudi dovoljne finančne podpore, temu ni vzrok učiteljstvo, ker samo nima niti toliko, da bi moglo živeti stanu primerno. Res je deželni zbor izboljšal učiteljstvu dohodke, a kaj mu pomaga to, ko deželni odbor in deželni šolski svet zavlačujeta nakaz priboljška že celo letošnje leto, in učiteljstvo mora stradati pri plačah, ki so manjše ko plače vsakega težaka.

V Istri se bližajo deželnozborske volitve, in slovensko učiteljstvo — da bi imelo v takih zadevah vsaj kako podporo v dež. zboru — je stopilo v dogovor s političkim društvom za Hrvate in Slovence v Istri in prosilo, da bi bil proglašen kandidatom tudi en slovenski učitelj. Politiško društvo je obljubilo to, a sedaj, ko je čas proglašati kandidate — kako drži te obljube?

V Istri se je pojavila pristna kranjska politika. Slovensko učiteljstvo se ji je prvo postavilo po robu in s tem za sedaj zabranilo, da se ni razširil bratomorilni boj po vsi slovenski Istri. Slovensko učiteljstvo je predložilo svojega kandidata političnemu društvu, a je določilo in objavilo program, po katerem bo moral delovati učitelj, ako bo izvoljen poslanec. Čitali smo ta program v „Edinosti“ in „Učiteljskem Tovarišu“. Noben ni temu pro-

Kar se tiče delovanja črev, ga uživanje vode pospešuje, zlasti ako pijemo mrzlo vodo na tešče; tedaj odpira telo in učinkuje odvaljalno. Voda pospešuje nadalje delovanje ledvic. Voda, ki smo jo popili se pokaže v urinu čez eno uro in po kakih treh urah je že vsa izločena, tako, da se telo jako hitro iznebi dobljene vode. Večje množine vode (1—2 litra) izločuje pri tem telo primeroma hitreje — kar moremo sicer opazovati tudi, ako pijemo veliko piva.

Obilno uživanje sveže vode pomirjuje srce in zmanjšuje število utripov, znižuje tudi temperaturo života; topla voda pa poganja utrip srca in zmanjšuje krvni tlak.

Z ozirom na te fiziološke izkušnje moremo torej postaviti sledeča pravila za uživanje vode:

Pri obedu malo (kvečjemu četrt litra) vode piti, je priporočljivo, da se pospešuje tvorbo želodčnega soka in da pri suhi hrani primerno razredči použito jed. — Večje množine vode, torej pol litra in še več pri mizi, t. j. med obedom piti, pa zdravju ne koristi, temveč škoduje. Zlasti na mastne jedi

gramu ugovarjal, kar je dovolj očitno znamenje, da je narod z njim zadovoljen, a noben drugi kandidat ni objavil svojega programa.

Vršla sta se dva shoda, in sicer eden zaupen in eden javen. Na obeh je pokazala večina, da je zadovoljna z učiteljem kandidatom. Pri teh razmerah bi vsakdo mislil, da bo podpiralo političko društvo z vsem svojim vplivom kandidaturu učitelja. To bi bil logični zaključek, a političko društvo za Hrvate in Slovence v Istri noče poznati logike. Ono se raje poteguje za kandidaturu nekega c. kr. penzioniranega orožnika, ki nima druge zasluge za probujo slovenske narodnosti kot to, da ima svoje hčerke v dekliški šoli v Trnovem. Oprostil nam bo že to, ker se je le s tem sam pohvalil v nekem listu, ki ga je pisal nekemu in mu še poleg tega žugal, da ga bo denunciral njegovim predstojnikom.

S postopanjem političkega društva se čuti slovensko učiteljstvo užaljeno in tudi smatra, da mu hoče dati političko društvo nezaupnico za izvenšolsko delovanje. Bojimo se, da se bo učiteljstvo ozlovoljilo in opustilo vse izvenšolsko delovanje. Uboga naša izobraževalna in gospodarska društva! Ako se to zgodi, izgube najboljše moči in največjo podporo, ker težko nam je upati, da bi jih mogel nadomestiti c. kr. orožnik v pokoju s svojimi privrženci. Zato polagamo na sree političnemu društvu, naj dobro premisli, kaj dela in naj se ne zanaša na učiteljsko potrpežljivost, ker tudi te bo kmalu konec.

Šolski štrajk v Črnem vrhu.

(Dopis iz Idrije.)

V Črnem vrhu nad Idrijo so imeli prve dni tega šolskega leta nekaj štrajk. Naj navedemo tu popolnoma verodostojno poročilo, samo suha fakta brez vsakega komentarja:

Tam službuje, kakor znano, naš kruto in krivično preganjani tovariš Silvester. Deželni šolski svet ga je lansko leto na pritisk njegovih sovražnikov sklenil kazensko prestaviti. Tovariš Silvester se je pritožil na ministrstvo, ker ne zasluži njegovi malenkostni pregreški niti ukora.

V Črnem vrhu je ena najtežjih in tudi v vseh ozirih najslabših služb, in tovariš Silvester gotovo sam želi, da odide prejkomogoče od zavedenih ljudi. A stvar je taka, da mora ostati na mestu, dokler se ne reši pritožba definitivno.

Tovariš Silvester je član krajnega šolskega sveta; urejeval je šolsko matico in kot tak je naznanil gospodu župniku pravočasen začetek šole in ga prosil za prepis novih šolagodnih otrok.

Gospod pa je dejal, da ne bo oznanil šole in da ne dovoli prepisa krstne knjige, ker ne pripoznava več predstavljene Silvestra za nadučitelja v Črnem vrhu.

Tovariš je šel na to k predsedniku krajnega šolskega sveta, a ta je dejal, da naj „vse stoji“ dokler ni pritožba rešena.

Ker so mnogi ljudje vpraševali Silvestra, kdaj se šola začne, je ta na lastno roko, in sicer po nasvetu nekega člana deželnega šolskega sveta, razglasil, da se prične šola brez

je slabo piti veliko vode, ker lahko nastanejo želodčni krči ali nerednosti v prebavljanju.

Šele eno ali dve uri po kosilu je zopet prikladno vzeti vase nekaj več vode, ker se s tem pospešuje pomikanje jedi po črevih in vse prebavljanje. Znano je, da dela apetit, ako pijemo med zajtrkom in kosilom par kozarcev vode.

Na tešče uživana voda deluje rahlo odvaljalno, zaradi česar je osebam, ki so rade zaprte, priporočati, naj pijejo vsako jutro na tešče kozarec vode.

Tudi čez dan je proti žeji bolje piti vodo kakor pa kavo, čaj ali alkoholične pijače. A tudi zvečer pred spanjem čaša vode ne škoduje.

Dobro vplivanje vode je seveda odvisno tudi od tega, da ima gotove fizikalne in kemične lastnosti — z eno besedo, da je čista. Dobro je izplahovati usta in grgrati mrzlo vodo zjutraj, ko smo vstali, da se utrdita grlo in vrat proti vnetjem, katarom in nahodom.

Prof. dr. Rieder.

ozira na število došlih otrok, dokler se ne preskrbi potrebni razglas.

Začetek — 21. septembra — se je sporil tudi učiteljci Jurjevčičevi, ki pa je po kratkem posvetovanju z županom, predsednikom krajnega šolskega sveta in še nekim drugim gospodom vrnila okrožnico nepodpisano in svojemu šolskemu voditelju odgovorila, da se ne pokorava njegovim naredbam.

Dospelo je jutro 21. septembra. Ob 8. uri (šola se prične ob devetih) prideta predsednik in en član k nadučitelju. Prvi jame ogorčeno vpiti v šolski veži: „Slišalimo, da bodete imeli danes šolo. Mi vam pa to prepovemo. Viste predstavljani. Ključje od učilnice sem!“

Tovariš Silvester jima je odgovoril, da nimata take pravice, ter ju je mirno odslovil. Člana krajnega šolskega sveta sta šla nato k orožniškemu stražmojstru ter zahtevala asistenco.

Ko je nista dobila, sta zopet prišla pred šolo ter hodila semintja.

Ob 9/49. so pričeli prihajati otroci v šolo. Tovariš Silvester jih je naštel okrog 50. — Seveda so to debelo gledali ljudje, ki so prej ta dan čitali v nekem časopisu o popolnem štrajku.

Ko sta videla člana krajnega šol. sveta šoli bližajoče se otroke, sta se vstopila tik pred šolska vrata in podila vrstoma učence domov. Predsednik je rabil nekako sledeče besede: „Otroci, pojdite domov, danes ni šole. Učitelj je prestavljen. Predsednik ukazuje, bivši nadučitelj ne ukaže v šoli nič več...“

Ko so otroci odšli, sta pridrvela člana v prvo nadstropje in vzlic nadučiteljevemu protestu — samovoljno zaklenila učilnice ter odnesla ključ s seboj. Pred odhodom je naznanil predsednik Rudolf, da mora tovariš Silvester zapustiti v 14 dneh tudi šolsko stanovanje!

Čez pet dni je dobil Silvester od okrajnega šolskega sveta obvestilo, da mu je podeljen dopust, dokler se njegova disciplinarna zadeva ne reši definitivno. Začasno vodstvo pa se je izročilo — čujte in strmite! — nepokorni učiteljici.

Opomba uredništva: Navedli smo sama suha dejanja. To poudarjamo še enkrat! Prosimo g. dr. Tavčarja, naj o tej stvari informira pri prvi seji gg. člana deželnega šolskega sveta. Posebno naj vpraša, zakaj se že 10 mesecev ne reši pritožba glede stanovanja. Naj je tovariš Silvester v Črnem vrhu še en teden ali pa še eno leto — zahtevamo da se mu da stanovanje kot ukazuje zakon, in sicer takoj!

Saj vendar ni pes, da bi ne imel strehe in kruha! Silvestru svetujemo, naj bo — kakor je v takih razmerah tudi težko! — popolnoma miren in naj se ne izseli. Sedi naj na svojem stolu in naj čaka! Morda ga tisti, ki so mu odpovedali stan, dejanjsko vržejo na cesto in seveda njegovo ženo tudi. To bo začetek nove tragedije!

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za litijski šolski okraj zboruje dne 15. oktobra t. l. ob 10. uri dopoldne v šoli v Toplicah pri Zagorju.

Na zborovanju predava gospod profesor Suhler iz Ljubljane o temi: Moderno risanje v ljudski šoli.

K. polnoštevilni udeležbi najvljudneje vabi za odbor

Josip Zajec, t. č. predsednik.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj ima v nedeljo, dne 11. oktobra t. l., ob 10. uri predpoldne v okol. šoli v Celju izredno svoje zborovanje. Na dnevnem redu: Razgovor o volitvi učit. zastopnika za okrajni šolski svet Celje okolica.

K. prav obilni udeležbi vljudno vabi odbor.

Goriško.

Vabilo k občenemu zboru Tolminskega učiteljskega društva, ki se bo vršil v nedeljo, dne 18. t. m. ob 9. uri dopoldne v ljudski šoli v Kobaridu.

Dnevni red:

1. Predsednikov pozdrav.
2. Zapisnik zadnjega obč. zbora.

3. Tajnikovo poročilo o društvenem delovanju.

4. Blagajnikovo poročilo.

5. Volitev računskih pregledovalcev.

6. Zastopnika učiteljstva v c. kr. okrajnem šolskem svetu poročata o svojem delovanju.

7. Kako naj postopa učiteljstvo v slučaju disciplinarne preiskave.

8. Razni predlogi in nasveti.

9. Volitev odbora.

Tovarišice, tovariši! Potrebno je, da vsi složno nastopimo v obrambo naših stanovskih pravic. Občni zbor bodi naš parlament, kjer vsak svobodno potoži svoje težave. Dolžnost pa je naša, da stojimo vsi za enega, eden za vse! Zato vsi v Kobarid! Odbor.

Vabilo

k odkritju spominske plošče pokojnemu Strmšku.

Oklic za prispevke za spominsko ploščo pokojnemu Strmšku je dobil prijazen odmev, in tako je pripravljalnemu odboru mogoče vršiti prijetno dolžnost ter vabiti vse častilce Strmškovega spomina, zlasti pa njegove p. n. tovariše k odkritju spominske plošče pri Sv. Petru na Medvedjem selu, ki se vrši v nedeljo, dne 25. oktobra 1908, ob 10. dop.

Železniška zveza do Mestinja je od vse strani jako ugodna. Zaradi obeda naj se blagovoli vsak udeleženec gotovo zglasti pri tov. Fr. Korbarju, nadučitelju pri Sv. Petru na Medvedjem selu, pošta Pristova. Za nezglašenje se za obed ne garantira.

Pripravljalni odbor.

Srednješolski vestnik.

**** Mož bodočnosti.** V „Slovenec“ čitamo: Kot moža bodočnosti so baje izbrali Nemci odpadnika profesorja Belarja. Njega so določili za nemškega deželnega šolskega nadzornika, in ko se je ta nakana izjalovila, ga imajo prihranjenega za mesto ravnatelja na realki, ko pojde ravnatelj Junowicz v pokoj. Mi moramo že sedaj proti temu oporekati iz več razlogov. Belar nikakor ni mož ne za šolskega nadzornika ne za ravnatelja. Bilo bi razžaljenje slovenskega naroda, ako bi tak strupen renegat, kakor je Belar, dobil v roke vodstvo zavoda. Kakor je bil njegov oče kot mož značajan in poštenjak, obče čislán, tako je prof. Belar kot zagrižen odpadnik in sovražnik vsega slovenskega pravi protitip narodnega renegata in ni sposoben za ravnatelja zavoda, ki ga obiskuje velika večina slovenske mladine. Tudi kvalifikacija njegova ni taka, da bi mogel postati ravnatelj. Kot dijak ni bil nobena luč in njegovi uspehi so bili jako pohlevni. Za proforski izpit je rabil izredno dolgih priprav in o njegovi znanstveni vsebini so sodbje jako različne. Belar zna svojo osebo postavljati vedno v lepo luč. Ljubljanski potres mu je prav prišel, da se z njim oslavi in si dobi podnožje za višje plezanje. Potresno opazovaljico bi pa tudi vsak drugi lahko opravljal. — Hoteli smo opozoriti še o pravem času na to, da ne bo potem kakega iznenadenja. Ljubljanska realka ni nobena nemška posest, in mi moramo gledati, da ne postane!

**** Dopust za šolsko leto 1908/1909** je naučni minister dal profesorju Bogumilu Remcu, da vodi dvorazredno trgovsko šolo, ki se ustanovi v Ljubljani. — Prof. dr. Valentin Korun je dobil dovoljenje, da sme poučevati na dekliškem liceju v Ljubljani. — Friderik Kordesch je imenovan za suplenta na gimnaziji v Kočevju. — Prof. Josip Westei z II. drž. gimnazije je dobil dovoljenje, da poučuje na dekliškem liceju v Ljubljani, suplent Leopold Andrej pa na obrtni nadaljevalni šoli. Aprob. učit. kandidat Ingnaeij Scharf je imenovan za suplenta na gimnaziji v Kočevju.

**** Nova nemška srednja šola v Bukovini.** V Gurahumori je bila otvorjena nova nemška realna gimnazija. Tako skrbi vlada za peščico Nemcev v Bukovini!

Književnost in umetnost.

Predavanja okrajne učiteljske konference v Smartnem pri Litiji 10. dne meseca junija 1908 in okrajne učiteljske konference v Krškem 27. dne meseca junija 1908. V Ljubljani 1908. Natisnila Učiteljska tiskarna. — Tako se imenuje 48 strani obsegajoča brošura, ki jo je izdal c. kr. okr. šolski nadzornik Ljudevit Stiasny in ki obsega te-le jedrnatte sestavke: I. Naš cesar. Po raznih virih z ozirom na skioptičke slike, ki jih imata okrajni učiteljski knjižnici v Krškem in v Litiji, postavil Ljudevit Stiasny. — II. Konferenčno poročilo c. kr. okraj. šol. nadzornika Ljudevita Stiasnega. — III. Razvoj ljudskega šolstva za vladanja cesarja Franca Jožefa I. Predaval nadučitelj Bernard Andoljšek iz Litije. — IV. Kako naj se s pridom goji ljubezen do domovine v ljudski šoli? Predavala

učiteljica Ivana Dolinar iz Višnje gore. — V. Razvoj ljudskega šolstva za vladanja cesarja Franca Jožefa I. Poročal nadučitelj Frančišek Rant iz Badeč. — VI. Kako se naj s pridom goji ljubezen do domovine v ljudski šoli? Predavala Amalija Kobau iz Kostanjevice.

Zvonček objavlja v 10. letošnji številki to-le izbrano vsebino: 1. Naš Jožek. Zlatko. Pesem. — 2. Zgodba o lahkovnem mlinarju Tomažu Juraj Pangrac. Povest. — 3. Prva hruska. Podoba. — 4. Oh, poln težav je in bridkosti že sam začetek učenosti! Podoba. 5. Mladi fizik. J. N. Poučni spis. — 6. Jesenski darovi. Podoba. — 7. Krčmar Martin. J. P. Povest. — 8. Petačev Mihec. F. Studenka. Povest. — 9. S polja. E. Gangl. Pesem s podobo. — 10. Gologlav. K. C. Poučni spis. — 11. Pouk in zabava. Kozel. Senčna podoba. — Demant. Zvonko Adamič. — Kolina. Iv. Kiferle. Uglasbena pesem. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Domače ognjišče. Izšla je skupno 8. in 9. številka tega krasnega lista s to-le vsebino: 1. Jerica Zemljanova: Matere, vzgajajte nam poštene hčere in vrle žene! — 2. M. Kabaj: Sola in dom. — 3. Ferdo Plemič: Bojazen pred denarjem. — 4. Janko Polak: Kdo je kriv? — 5. Domači zdravnik. Dr. E. Bretl: Kako si ohranimo zdrave in trdne zobe? — 6. Slike iz vzgoje. Anton Pesek: Kdo je naučil Lojziko in Frančka lagati? — 7. Dopisi. — 8. Listek. Ivo Trošt: Proroške besede. — 9. Drobtine. — Priporočajte, širite „Domače ognjišče“!

Naša bodočnost, priloga „Domačemu ognjišču“, objavlja v 2. let. številki to-le bogato vsebino: 1. A. Pesek: Pisma slovenski mladini: 1. Zuma svetlim mečem! — 2. Fran Kolednik: Julče. Povest. — A. S. Prisavski: Resnice — cvetice. — 4. Juraj Pangrac: In vendar ga je zmordilo! Povest. — 5. Bloc-Podravski: Matere velikih ljudi. — 6. Razgled po domu in svetu: 1. Zdravje. 2. Raznoterosti — V 3. številki tega lista pa imamo to-le vsebino: 1. Andrej Rapè: Po zemlji je hodila ljubezen. — 2. Juraj Pangrac: In vendar ga je zmordilo! — 3. Fran Kolednik: Julče. — 4. Bloc-Podravski: Matere velikih ljudi. — 5. A. S. Prisavski: Resnice — cvetice. — 6. Andrejev: Slovenec sem! — 7. Razgled po domu in svetu: 1. Zgodovinske črtice. 2. Raznoterosti. — Priporočamo najtopleje.

Slavnostni red za proslavo cesarjeve 60 letnice v ljudski šoli. Sestavil Anton Kosi. — Natisnila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Založil izdajatelj (A. K. v Središču). Cena 1 K. — Marljivi tovariši Anton Kosi je sestavil to jubilejsko delo po določilih ukaza c. kr. ministrstva za bogocastje in nauk z dne 7. maja 1908, št. 8331. — Delo je lepo tudi v tehniškem oziru ter se samo hvali.

Knjige „Matiče Slovenske“ se vse tiskajo in izidejo brezdomno pred Božičem. P. n. gg. poverjeniki, ki za letošnje niso poslali članarine, naj blagovolijo to storiti čimprej. Poedinci morejo denar (4 K) poslati tudi direktno Matiči v Ljubljano, samo naj po možnosti navedejo, pri katerem poverjeništvu so doslej dobivali knjige.

Književna objava. Tiskana je moja brošura „Slobodna Škola“. Obseza štiri pole. Papir je lep in jak. Cena 70 vin.

Dobi se v knjigarni Trpinca v Zagrebu in pri meni Zagreb, Prilaz 52.

Davorin Trstenjak.

Anketa Jednoty Komenského o učiteljských akademích: — Zvláštní otisk z „Podagog. Rozhledů“ roč. XXI. — V Praze. 1908. — O knjigi izpregovorimo pozneje.

Politiški pregled.

*** Socialnodemokratska državna konferenca o dogodkih v Ljubljani in Pragi.** V socialnodemokratski državni konferenci so se, ko so dokončali razpravo o ogrski volilni reformi, posvetovali tudi o narodnostnih bojih v Avstriji. Predsednik Pernerstorfer je poudarjal, da šovinizem v Avstriji zopet bujno poganja in da treba proti temu zavzeti odločno stališče. Čeh Soukup je za vir vsemu zlu označil kurialne deželne zbornice. V češkem deželnem zboru vladajo na eni strani fevdalci, na drugi demagogi. Vse javne institucije treba demokratizirati in ustavno reformirati na podlagi avtonomije. Schäfer je poudarjal, da Nemci v češkem deželnem zboru zato obstruirajo, ker bi radi preprečili volilno reformo. Naposled je soc.-demokratska državna konferenca sklenila resolucijo, v kateri obsoja narodno hujškanje v manjšinskih okrajih. Na Ljubljano se nanaša sledeči pasus: „Na državni konferenci zbrani zastopniki proletariata avstrijskega pa protestujejo tudi proti temu, da je državna oblast ter demonstracije proti narodnim manjšinam zlorabila v to, da je posegla zopet po metodah stare policijske države, da je proti svobodnim državljanom mobilizirala oboroženo silo, da škodo na lastni površini s človeškim življenjem. Državna konferenca protestuje proti krvavim nasilstvom orožništva in vojaštva, naj bodo njega žrtve Nemci ali Slovani, in zahteva strogo kazni za vse teh izgovorov krive uradnike in vojske.“ — Naposled zahteva državna

konferenca socialne demokracije uvedbo splošne in enake volilne pravice za deželne zbornice ter obsoja vlado, ki noče resnega narodnega pomirjenja na podlagi ustavne reforme, temveč baranta s strankami in koncesijami.

*** Dalmatinsko jezikovno vprašanje.** Iz Zadra javljajo: Hrvaški poslanci so imeli te dni plenarne konference, ki so se jih udeležili tudi srbski poslanci. Razpravljali so predloge, tiče se rešitve dalmatinskega jezikovnega vprašanja, ter so pretresali jezikovno predlogo točko za točko. Na željo namestnika Nardelija ostanejo podrobnosti tajne. Kakor se čuje, je večina hrvaških poslancev sprejela vladno predlogo kot podlago razprave. Hrvaški poslanci so namestniku na predlogo že odgovorili. Jezikovna predloga temelji na načelu, da ima italijanski jezik veljati kot drugi deželni jezik.

*** Andrassyjev volilnoreformni načrt za Ogrsko.** Ogrska volilna reforma je zagledala beli dan v obliki Andrassyjevega načrta, ki upa, da bo z njim v zbornici prodrl. Volilna reforma ni ne enaka pa tudi ne direktna. V glavnem je taka-le: Volilno pravico imajo vsi ogrski državljani, ki so dovršili 24. leto brez ozira na to, ali znajo pisati in brati ali ne. Vendar pa bodo analfabeti svojo volilno pravico zamogli izvrševati le indirektno po volilnih možeh. Teh analfabetov bo 127.000. Direktno bo volilo 2.617.988 (to so torej tisti, ki znajo pisati in brati). Teh 2.617.988 pa bo razdeljeno v tri razrede, in sicer: Po en glas bodo imeli tisti, ki znajo pisati in brati. Teh je 1.534.000. Po dva glasova bo imel vsak, ki je a) absolviraj 4 srednješolske razrede, b) ki zna pisati in brati ter plačuje vsaj 20 K direktnega davka, c) ki zna pisati in brati in ima vsaj enega moškega službenca, č) ki zna pisati in brati in je vsaj pet let pri enem delodajalcu, d) ki zna pisati in brati, je vsaj 32 let star, je doslužil vojske in ima vsaj dva otroka. Ta skupina bo štela 863 tisoč 267 volilcev. Po tri glasove bodo imeli a) tisti, ki so absolvirali popolno srednjo šolo, b) tisti, ki znajo pisati in brati ter plačujejo vsaj po 100 K direktnega davka. Ta kategorija šteje 217.721 volilcev. Kar se tiče narodnosti, bodo Madjari dobili 61,8%, Nemci 15,2%, Slovaki 10,3%, Romuni 7,4%, Rusini 0,5%, Hrvati 1,1%, Srbi 2,4%, druge narodnosti 1,3% vseh glasov. Delavstvo, ki šteje 34,1% vsega prebivalstva, bo dobilo 36,9% vseh glasov. In ta čudna stvar se slučajno imenuje — volilna reforma.

*** Srbija.** Kakor poročajo srbski listi, so kralju Petru odgovorili vsi evropski vladarji, da ga tako dolgo ne morejo sprejeti, dokler ne bodo vsi udeležniki umora kralja Aleksandra iz armade odstranjeni. Kakor hitro se to zgodi, bodo kralju Petru odprta vrata na vse evropske dvore.

*** Proglasitev Bolgarske za kraljevino.** Knez Ferdinand se je 4. t. m. pripeljal iz Bukarešte. V dunavskem pristanišču so ga pričakovali vsi ministri in drugi visoki dostojanstveniki. Ministrski svet je trajal pozno v noč. Zjutraj ob 8. se je knez Ferdinand z ministri odpeljal v Tirnovo, staro bolgarsko prestolnico, kjer je slovesno proklamiral Bolgarsko za neodvisno in jo proglasil za kraljevino. — Sodi se, da je zaradi proglasitve Bolgarske za kraljevino vojna med Turčijo in Bolgarsko nezogibna.

*** V goriškem deželnem zboru** traja obstrukcija naprej. Uganjajo jo slovenski klerikaleci in laški liberalci. Ta lepa družba ubija čas in slepi ljudstvo! Seveda obstruira tudi deželni glavar Pajer in njegov namestnik dr. Gregorčič. Pod solncem je vse mogoče!

*** Češki shod o ljubljanskih dogodkih.** Dunajski Čehi so priredili 30. pret. m. velik ljudski shod, na katerem je govoril Etbin Kristan o ljubljanskih dogodkih. Natančno poročilo o tem govoru podati je iz tiskovnopisnih ozirov, žal, nemogoče. Kristan je vehementno napadal barona Schwarza, ki je edini provzročil s svojo nerodnostjo in nesposobnostjo demonstracije in izgreda. Ostro je nadalje obsojal postopanje vojaštva, ki je s svojo okrutnostjo zakrivilo prelivanje krvi. O tiskovnih razmerah je rekel Kristan: Če danes piše kak list v Ljubljani resnico, se ga konfiscira, na Dunaju, v Graecu in Pragi pa se lahko listi lažeje, kolikor hočejo, ne da bi se jih zaplenilo. Če se v Ljubljani na primer piše: Poročnik Mayer je dal brez vzroka streljati na ljudi, se v Ljubljani dotični list takoj zapleni. Toda naj se baron Schwarz trudi, kolikor hoče, resnica o grozovitih dogodkih v Ljubljani bo le prišla na dan. Dogodki v Ljubljani dokazujejo, da ne živimo v pravni, marveč v policijski državi. — O ljubljanskih dogodkih izide brošura v nemškem, francoskem in angleškem jeziku.

*** Adreso slovenskega ženstva** v Ljubljani na ministra Praška je podpisalo 5000 slovenskih žena in deklet. Odposlana je bila 30. pr. m. imenovanemu ministru.

*** Poboljšanje plač državnim uslužbencem.** S 1. oktobrom je stopil v veljavo zakon, ki dovoljuje naknadni kredit 4 in pol mil. kron za leto 1908 v svrhu izboljšanja materialnega položaja posameznih kategorij delavnih uslužbencev.

*** „Arbeiter Zeitung“** očita Avstro-Ogrski, da je nje politika nejasna in da si ustvarja le sovraštvo v Bosni in Hercegovini.

Očita tudi naši diplomaciji, da spletarki z Bolgarsko, a da doživi s tem fiasco, dočim bo Rusija zopet triumfirala.

*** Splošno starostno zavarovanje.** V ministrstvu za notranje stvari na Dunaju so se vršila posvetovanja glede na splošno starostno zavarovanje. Načrt je popolnoma dogotovljen. Ugodi se ne samo delavcem, temveč do gotove meje tudi malim kmetom in obrtnikom. Predloži se že v prvi seji poslanske zbornice.

*** Dijaško gibanje na Ruskem.** Iz Petrograda poročajo dne 3. t. m.: Vseučilišče je zasedeno po policiji. Veliko število dijakov ni prišlo danes na predavanja. — Iz Moskve poročajo dne 3. t. m.: Danes se je vršil shod, ki se ga je udeležilo okoli 4000 dijakov in tudi odposlanci petrograjskega vseučilišča. Shod je sklenil organizirati vsesrski dijaški štrajk, ako naučni minister ne umakne svoje okrožnice, s katero se omejuje avtonomija visokih šol. — Iz Harkova poročajo dne 3. t. m.: Shod na katerem je bilo 2500 dijakov, je sklenil pridružiti se resolucijam petrograjskega in moskovskega dijaškega shoda.

Vestnik.

Pomagajte! Neki tovariš na Kranjskem, ki nas prosi, naj ga ne imenujemo, je bil zaradi gonje svojih sovražnikov suspendiran. Pustili so mu letnih 946 K 66 v. Nahaja se v obupnem materialnem položaju. Hči mu je na učiteljsku v Gorici, sin v Kopru. Za oba plačuje mesečno 82 K, sam pa dobi 78 K na mesec. Apeluje na vse slovansko učiteljstvo, da mu priskoči v tem žalostnem stanju na pomoč. Darove sprejemamo mi, ki jih bomo izkazovali v listu ter pošiljali imenovanemu tovarišu.

„Slovenski Gospodar“ se je v poročilu o letošnji skupščini „Zaveze“ obregnil nad učiteljstvom, češ, da sta njegova edina ideala boj zoper klerikalizem in izboljšanje učiteljskih plač, ter kar naravnost ščeva ljudstvo zoper regulacijo učiteljskih plač. Da se ljudstvo v tem oziru pouči, širite tovariši in tovarišice, Peskov referat „Regulacijo učiteljskih plač“ med narod, da spozna upravičenost naših zahtev. Potrebno pa bi tudi bilo, da se izvršni Ganglov referat „Sola in kmetiško vprašanje“ izda v posebni brošuri, da se razširi med narod, da vidi, da se učiteljstvo poteguje za reformo ljudske šole v kmetiškem smislu, da hočemo ljudstvu dobro. Prepričan sem, da bi ta brošura pridobila šoli in učiteljstvu marsikatero prijatelja, ker bi uvidel, da nismo taki, kakor nas črniijo, temveč da imamo srce za kmetiško bedo ter da iščemo pomoči zanjo in da delamo za blagor naroda!

Za slogo. Izvrševalni odbor narodno-napredne stranke je imel pretekli teden sejo, na kateri je soglasno sklenil, najstopi dr. Tavčar v njegovem imenu v dotiko z dr. Susteršičem in zve, če se da doseči sporazumjenje med narodno-napredno in S. L. S. v svrhu skupnega postopanja v narodnih stvareh.

Tovariš Ivan Lapajne, ravnatelj v p. v Krškem, se zavzema v „Našem Listu“ za to, naj narodno-napredna stranka in S. L. S. postavita za bodoče nadomestne volitve v deželni zbor kranjski kompromisne kandidate. Ker se je začelo delovati za slogo, se morda tov. Lapajnetu izpolni želja, čeprav nimamo mnogo upanja.

Poročil se je tov. Fran Grajland, učitelj v Kostanjevici, z gospodično Friciko Šetinčev. Obilo sreče!

Samostojni krajni šolski svet za Spodnjo Šiško se je prvkrat volil. Voljeni so: Viljem Maurer, Fran Burger, Dragotin Mohar, Miha Bizjan, Jakob Kogovšek. Namestnika: Anton Homan in Anton Vernik. Krajni šolski nadzornik ostane A. Pogačnik.

Glasbena matica v Celju. Pogoji za ustanovitev Glasbene Matice v Celju so izpolnjeni. Šola za petje, klavir in gosli se otvori 1. novembra.

Prepovedane cigarete. Vse županije na Ogrskem so strogo prepovedale otrokom pod 15 leti pušiti cigarete ali tobak. Tudi so zapovedale trafikantom, da ne smejo otrokom pod 15 leti nobenega tobaka predati. Ta prepoved bi bila tudi pri nas na mestu. Izostal bi marsikaj požar in tudi bolj zdrava in krepka bi bila naša mladina!

Osebnosti na Kranjskem: Ana Erzinova je imenovana za suplentko na šoli v Semiču. Marija Zakrajščekova, prov. učiteljica v Spodnjem Zemonu, je v isti lastnosti premeščena v Smihel-Stopiče. Provizorična učiteljica Marija Bitenčeva je prestavljena iz St. Vida nad Ljubljano v Presko. Učiteljica Evgenija Pehaničeva v Logatecu je dobila zaradi boleznih dopust, suplira jo Ljudmila Juvanovna. Marija Galetova v Cerknici je šla zaradi boleznih na dopust, nadomešča jo Roza Svetičeva iz Trnja.

Osebnosti na Štajerskem: Nadučiteljica sta postala Ferdinand Spranger iz St. Ilje v Veržetu in Anton Glaser od St. Janža na Vini gori v Remšniku. Definitivni učitelji, oziroma učiteljice so postali: v Kapeli pri Brezicah dosedanja začasnica učiteljica od Sv. Petra pod Sv. Gorami Franc Vadnel; v Sromljah dosedanja suplentinja v Hrastniku

Antonija Daneu; v Zdolah ondodna začasnica učiteljica Ljudmila Šireljčeva; v Spitaliču začasnica učitelj v Čadramu Ivan Keržič; v Vurberku ondodna suplentinja Ivana Lešnikova. Učitelj na Ponikvi Tomaž Grah in učiteljica Antonija Likarjeva sta na lastno prošnjo upokojena, in sicer prvi stalno, druga pa začasno. Učiteljici v Pišecah Rozi Proskarjevi se je dovolilo, da se poroči z ondodnim učiteljem Josipom Bohincem.

Umrla je v Ljubljani Ana Podrekarjeva, učiteljica na Viču. Pogreb je bil dne 7. t. m. R. i. p.!

Razbojniški napad na učiteljico pri belem dnevu. Gospa Marija Polakova, učiteljica v Doleh pri Litiji, se je napotila 30. dne meseca septembra t. l. ob eni popoldne iz Dol v Sevnico. Tja je bila vabljena kot priča v neki posestveni zadevi. Romantična pot in lepo vreme sta jo izvabila, da se je napotila peš do Badeč pri Zidanemmostu. V soteski pod Kumom jo je napadel razbojnik pri belem dnevu, t. j. ob pol treh popoldne. Na levo skalo, na desno peneči se potok Sopota in zopet skalo. Srčnemu možu bi upadlo srce in kaj ne bi slabotni ženski ob nenavadnem napadu, ob vršanju peneče Sopote in ob groznih besedah: „Denar sem, ali te pa zabodem!“ In prijel je razbojnik svojo žrtev za lase, jo potegnil nazaj, in gledala sta si v oči. Strašne so bile razbojnikove oči v trenutku, ko je izustil: „Denar sem, ali te pa zabodem!“

In v rokah se mu je zasvetil svetlonabrušen nož. Srčnemu možu bi upadlo srce ob nenadnem napadu in kaj ne bi slabotni ženski. Dala mu je torbico, v kateri je imela robček, ključek, povabilo k sodniji, zavojček za cigarete in denar. In spustil se je čez penečo se Sopoto v gozd. Vso zadevo je preplašena gospa naznanila na orožniški postaji v Badečah pri Zidanemmostu. Orožniški postajevođa g. Lavrič je ukrenil takoj vse potrebno, da se razbojnika izsledi. Že v zgodnjem jutru se je napotil sam v spremstvu edinega tovariša, ki je šele na poizkušnji, v Kumske soteske in v Kumske hribe. Ne moremo si kaj, da bi ne pohvalili na tem mestu spretnosti in požrtvovalnosti orožniškega postajevođe g. Lavriča. Brez hrane in pijače je letal od ene zjutraj pa do starih popoldne s svojim tovarišem, ki je šele na poizkušnji, po Kumski soteski in po Kumskih hribih. Uspeh prvega dne je bil zadovoljiv. Doseglo se je kolikorotliko. Da ni moč misliti na jasnost že sedaj, je uverjen vsakdo, kdor pozna Kumske soteske in Kumske hribe. Sum leti najbolj na nekega 20—30 let starega moškega še dokaj lepe zunajnosti. Mož je vitek, ozkega nosu in bledega obraza. Najbolj ga označuje praska na enem uhlju. Pod nosom ima rjave brčice. Oblečen je v rjavo obleko. Nosi poletno srajco z rdečim, vrvičastim podvezkom. Kdorkoli bi ga videl, naj ga ovadi takoj najbližji orožniški postaji. — Da smo opisali vse to tako podrobno, nas sili mnenje, da ni napačno opozoriti na podkumsko sotesko vse one, ki potujejo tuintam tako brezskrbno skozi njo. Ob tem nam silijo v spomin tudi dejstva, da v razdalji 6 ur ni niti ene orožniške postaje. V tej razdalji kliče lahko človek na pomoč z zverinskim glasom, a doklical ne bo nikogar. Ali bi res ne bilo moč ustanoviti v Doleh pri Litiji orožniške postaje? Na Doleh se orožnikov ne brani živa duša. Tudi za stanovanje bi bilo oskrbljeno. G. Vrtačnik star. ima lepe prostore. Če je pa v Doleh pri Litiji preblizu, gotovo bi se orožnikov tudi v St. Jurju pod Kumom ne branili. Varnost je draga vsakemu. Orožniki pa tudi niso lovski psi. Toliko gotovim c. kr. oblastem v resen preudarek!

Po Hrastniku lažejo nemškutarji na vse mogoče načine zoper slovensko šolo. Opozarjamo Slovence, naj ne verujejo vsega, kar slišijo, pač pa naj se sami prepričajo o resnici! Amar & Comp. se boje, da bo polagoma njihova šola prazna, in zato si bodo izkušali pomagati na razne mogoče načine.

Nemiri na učiteljsku v Kopru. Na koprskem učiteljsku se začelo zopet vreti, in sicer na italijanskem oddelku. Dijaki se pritožujejo, da učitelji ne znajo dovolj italijanski. Posredujeta društvi učiteljev („Federazione“ in „lega degli insegnanti“), ki sta poslali naučnemu ministru brzojavko, v kateri prosita za odpravo nedostatkov.

Tečaj za pletenje košev so otvorili v Sovodnjah s 1. oktobrom t. l. Poučuje g. Uršič, dosedanja učitelj pletarske šole na Žagi.

Obrotno šolo za mizarje otvorijo s 1. novembrom t. l. v Solkanu. Potrebno in koristno!

Proti ustanovitvi nove italijanske gimnazije v Pulju na stroške dežele in puljske občine je protestiral ljudski shod, ki ga je priredila v Pulju „Narodna radniška organizacija“. Ta protest se je naznanil ministrskemu predsedniku baronu Becku in naučnemu ministru dr. Marchetu.

Preizkušnje učiteljske usposobljenosti za obče ljudske in meščanske šole se začne na c. kr. ženskem učiteljsku v Gorici dne 4. novembra t. l. ob 8. uri predpoldne. — Pravilno opremljene prošnje se imajo predložiti predpisanim potom do 15. oktobra t. l. ravnateljstvu c. kr. izpraševalne komisije za obče ljudske in meščanske šole v Gorici.

Sedaj pridejo Gorenjci! V nedeljo, dne 11. t. m., na veliko ljudsko slavo, ki se vrši v Lescah po domače pri „Krištovu“ na

Gorenjskem. Priredili bomo pravcati „narodni semenj“ in poslali, kar bo le prebitka, pa še zraven dali, za one vsega usmiljenja vredne moše, ki po krivici trpe v bolnici usodne Ljubljane, poleg tega pa tudi še prispevali za druge blage namene. Na vsa slavna društva, korporacije in občinstva gre tem potom nujna prošnja, na ta dan prav nič ne zase prirejati, tembolj pa se nujno odločiti k izkupičku pod Triglav k nam. Pripravljalni odbor.

Solstvo v Jesenicah na Gorenjskem. Iz sobotnega „Slovenca“ posnemljemo: Iz nemške šole je doslej izstopil en sam slovenski otrok in prestopil v slovensko šolo. — Slovenska ljudska šola ima letos 9 razredov in 9 učiteljskih oseb, pa je samo štirirazrednica. Prvi razredje so trije, druga dva, tretji tudi trije, samo četrti je brez paralele. Povsod drugod, kjer je toliko otrok, so deški razredi zase, dekliški zase, samo na Jesenicah so v vseh razredih namešani dečki in deklice. Nabasani so v vseh razredih tako, da zleti na koncu sedeči otrok iz klopi, kadar se drugi le malo ganejo. V klopih, kjer je prostora za dva otroka, sedeti morajo po trije in štirje. Vkljub temu, da so trije prvi razredi, jih je v vsakem še polovico preveč za majhne in tesne prostore, kakršne ima sedanje šolsko poslopje. Skrajni čas je že, da se zida nova šola, ki se zanjo pobira davek že 10 let, pa še danes ni rešeno, kdaj se bo zidala in kakšna. Občina želi novo šolo za celo župnijo, kakor je bila tudi dosedaj samo ena šola. Razmere zahtevajo več kot štirirazrednico. Če bi bila osemrazrednica, bi ne bilo treba nič več učiteljskih oseb, kakor jih je že sedaj. Otrokom bi ne bilo treba hoditi v ponavljalno šolo, kjer se čisto nič ne nauče, hodili bi do 14. leta v osemrazrednico in si pridobili izobrazbo, kakršne si v štirirazrednici ne more pridobiti najprirednejši učenec. Pomisliti je treba, da je v jeseniški župniji komaj 20 kmetov, vsi drugi so obrtniki ali tvorniški delavci in železničarji, in njih otroci od 12. do 14. leta nimajo doma kaj delati. Kako dobro bi bilo zanje, ko bi hodili v tej dobi še v šolo! In kako lahko se to zgodi, če se zgradi osemrazrednica! Čudno je, da taki opravičeni želji nasprotujejo ravno taki, ki bi vendar morali v prvi vrsti skrbeti za prosveto in napredek. Občina bi rada na svoje stroške zidala osemrazrednico, pa ne sme. Ali ni to nekaj posebno čudnega? Rajši dve štirirazrednici četrte ure narazen, kot pa skupno osemrazrednico. Za to dela v prvi vrsti tvornica. Zakaj bi otrokom svojih delavcev ne privoščila večje izobrazbe? C. kr. deželni šolski svet naj ne uvaža želj vseh Nemcev, ko gre za zidanje slovenske šole, ampak ozira naj se na dejanske potrebe in želje staršev, ki hočejo skupno osemrazrednico za celo župnijo. — Na Jesenicah bo treba ustanoviti tudi obrtno-nadaljevalno šolo.

Zahvala. Tukajšnji trgovec, blagorodni gospod Josip Kandušer, je blagovolil ubožnim učencem mengiške šole podariti 15 K, ki bi mu jih bil izplačal kamniški odvnetnik gosp. dr. Kraut kot potnino. Za ta vedežni dar se iskreno zahvaljuje vodstvo ljudske šole v Mengišu, dne 4. oktobra 1908. — L. Letnar, voditelj.

Nova šola v Vavti vasi pri Novem mestu. Dne 20. septembra se je blagoslovilo novo šolsko poslopje v Vavti vasi. Slavnosti so se udeležili gg. okrajni glavar baron Viljem Rechbach, prošt dr. Seb. Elbert, okrajni šol. nadzornik Jos. Turk, dež. poslanec Jos. Dular, župan Josip Zure in ob. svetovalec Znanec ter še nekateri duhovniki. Učiteljstvo se je splošno prezrllo in nobile vabljen o. Ker pa je bližnje učiteljstvo vedelo za to slavnost, se je brez povabila udeležilo ter tako storilo svojo sveto dolžnost — zavečajoč se svojega vzvišenega stanu. Prošt dr. Elbert je imel ob 9. uri slavnosti primeren govor staršem in šolski mladini. Govoril je popolnoma iz duše učiteljstva. Takih govorov smo še malo — ali sploh nikakega — slišali iz ust katoliškega duhovnika. Če bi večkrat take govore slišalo naše ljudstvo, bi se tudi ljudsko šolstvo kmalu lepše povzdignilo in trdopolno delo učiteljev bi rodilo lepše in boljše sadove. Tu v tem govoru ni bilo umazanega hujkanja, pač pa je govornik lepe nauke, ki so mu v resnici izvirali iz dna srca, polagal v duše poslušalcev. Iz govora samega pa smo spoznali, da g. prošt pozna in ve ceniti težko delo ljudskošolskega učitelja! — Po maši so šli udeleženci k novi šoli, kjer je g. prošt blagoslovil novo poslopje. Po blagoslovu je okr. šol. nadzornik nagovoril v primernem govoru zbrane starše, potem domače učiteljstvo in šol. otroke ter jim razložil pomen šole. G. okrajni glavar se je zahvalil vsem, ki so se potrudili, da stoji sedaj ta krasna nova šola. Govoril je še g. župan Zure v istem smislu kot oba predgovornika. Vsi govorniki pa so poudarjali, da je šola zgrajena v istem letu, ko slavi naša država 60letnico vladanja našega presvetlega cesarja Franca Jožefa I. S trikratnim „Slava“ na vladarja se je slavnost zaključila.

Kako z nami in kako z Nemci! V „Edinosti“ čitamo: Ali naj pripovedujemo vnovič, žalostni historiat naše šolske mizerije? Ni treba. Saj je ta škandal predobro znan nam vsem: V ogorčenje naše in v sramoto države bije to naše ubogo ljudstvo že nad četrstoletja boj za eno borno ljudsko šolo, za tisoče šolskih otrok svojih! Nad četrstoletja traja že ta borba in — mi še nimamo te borne ljudske

šole! — Tako se postopa z nami, ki tvorimo tu na tisoče avtohtonnega prebivalstva. In niti jubilejsko leto, ko zahtevajo gospodje patentirani avstrijski patrijotje, naj se vsi narodi radujejo v jubilejskem razpoloženju, niti to slavnostno leto ni prineslo saniranja te vnebovpijoče krivice, ni odpravilo tega evropskega škandala! — Kako se pa postopa z Nemci, ki so tu le kolonija, tuje?! Ni dovolj, da nas ubijajo s tem, da nam odrekajo sredstva za elementarno naobrazbo, ni dovolj, da nas tišče v duševno temo, da gonijo našo deco v tujinske šole, kakor se goni neumno in nemo žival v klavnico! — Ne, vse to ni dovolj, ampak po vrhu se nam še rogajo, nas izpostavljajo zasmehu, nas ponižujejo in nam dajajo občutiti, da smo nevredna inferiorna bitja: s tem, da druge, ki so tu tujinci, ki tu nimajo nikakega prava, kar obsipljajo s svojo dobrohotnostjo! Ko gre za to, da se ustreže, kaki in tudi najobjestnejši želji tržaških Nemcev, tedaj jim vlada kar z obema rokama nudi česar žele! V takih slučajih se nič ne vprašuje, je-li je potrebno ali ne in koliko bo to stalo?! Ko gre za želje Nemcev, tedaj avstrijski državljani le — plačajo! — Tudi v Trstu imamo dvojno mero v najbolj kričečih formah. Nemcem se brez srama vse dovoljuje na šolskem polju, nam pa se brez srama vse odreka! — V tej dvojni meri smo ravnokar prejeli nov kriček dokaz. V 2. razredu v nemški šoli na Lipskem trgu sta bili doslej dve paralelki. Ker pa se je tu letos slučajno nabralo nekaj več učencev nego prejšnje leto, in ker se je isto zgodilo tudi v šestem razredu, je ravnateljstvo zahtevalo, da se za drugi razred odpravi tretja paralelka in da 6 razred dobi paralelko. To se je zgodilo šele pred par dnevi po otvoritvi šole! A sedaj čujte in zgražajte se z nami vsi vi, ki že nad četrstoletja trpite in kolnete zaradi naše slovenske šolske mizerije: zahtevi ravnateljstva nemške šole je v polni meri ustrezno brzojavni potom! — Ne moremo dalje, ker se nam krči pest od najopravičenejšega ogorčenja zaradi take pristranosti! Ali to čujte, gospodje Beck in kompanija: slovenski narod se ne raduje v tem jubilejskem letu, ker se ne more, ker vladin režim nima zanj kruha, ampak le kamen in puške!

Deželna kmetijska šola na Goriškem. Do 20. oktobra se vpisujejo prosilci za sprejem v prvi zimski tečaj deželne kmetijske šole, in sicer kmetijski sinovi in sinovi posestnikov, ki dokažejo, da so dosegli normalno starost 16 let, ali pa da so pred kratkim zadostili vojaškemu službovanju; mladeniči, ki so neposredno pred naborom, se ne sprejemajo. Prosilci morajo posedati v elementarnih predmetih zadostno predznanje, ki ga morejo dokazati s sprejemnim izpitom; biti morajo lepega нравnega vedenja in krepke fizične konstitucije, primerne za kmetijski poklic. Pouk se razdeli na dve dobi po pet mesecev, in sicer od 15. novembra 1908 do 15. aprila 1909. Kdor dovrši prvi tečaj z dobrim uspehom, ima pravico stopiti v drugi tečaj, ki traja ravnolično časa. Koncem vsake učne dobe se vrše javne preizkušnje in koncem druge učne dobe se izdajo gojencem, ki so dovršili drugi tečaj, odpustna izpričevala. Gojenci se bodo poučevali v praktičnem kmetijstvu, govedoreji, sirsarstvu itd. Vadili se bodo v čitanju, pisanju in računstvu ter v rabi kmetijskega orodja, v obrezovanju itd. — Značaj šole zahteva, da stanujejo gojenci v zavodu, kjer bodo imeli brezplačno stanovanje brez perila. Za skupno hrano plačajo mesečno prehranilnino, ki se izračuna na podlagi vsletnega potroška za nakup jestvin in se razdeli na število prisotnih gojencev. Pri določevanju mesečne prehranilnine se bo oziralo na premoženjske razmere manj premožnih učencev; dvajsetim se podeli mesečne podpore po 24 kron, torej skupaj po 120 kron za petmesečno dobo zimskega tečaja. Kdor namerava prositi za te podpore, naj priloži prošnji ubožni list. Zakoniti zastopniki gojencev imajo predložiti pismene in z dotičnimi listinami opremljene prošnje (krstni list, zadnje šolsko izpričevalo, izpričevalo dobrega нравnega vedenja, ubožni list) deželnemu odboru do 20. oktobra. S posebnim obvestilom se naznači dan sprejemnih izpitov in otvoritev tečaja.

Nepriobčen popravek. Tov. Silvester je poslal „Slovencu“ popravek. Ker ga pa ni hotel priobčiti, ga objavljamo mi, da se spozna resnica: Slavno uredništvo „Slovenca“ v Ljubljani. Podpisani prosim, da priobčite v smislu § 19. tiskovnega zakona sledeči popravek v svojem cenjenem listu: Poročilo „Slovenca“ z dne 25. septembra 1908, št. 220, pod naslovom: „Šolski štrajk v Črnem vrhu“ ne odgovarja istini. — Ni res, da sem brusil tri dni pete okrog in nagovarjal ljudi, naj pošljejo otroke v šolo. Res pa je, da nisem storil v ta namen niti enega koraka, res je tudi, da sem razglasil začetek pouka v šolski veži in sem mnogim vprašajočim občanom tudi povedal, kdaj se začne šola. Ni res, da je štrajk v Črnem vrhu popoln. Res pa je, da je mnogo staršev, med njimi tudi pristaši Slovenske Ljudske Stranke, ki bi pošiljali otroke prav radi v šolo pod mojim vodstvom; najboljši dokaz pričujoče trditve je dejstvo, da sta 21. t. m. predsednik krajnega šol. sveta in eden član okrog 50 v šolo došlih otrok staršev raznih političnih barv siloma odpravila domov. Ni res, da sedi vitez Kaltenegger na aktih, ni res, da se šolske oblasti ne ganejo. Res pa je, da sem se proti sklepu c. kr. dež. šol. sveta pritožil na ministrstvo in da mora g. vladni refe-

rent čakati na uspeh pritožbe. Res je tudi, da se višja šolska oblast v mojem slučaju giblje izredno marljivo in me je poslala pretekli teden na dopust ter tako v polni meri ustregla sovražnikom naprednega učiteljstva. V Črnem vrhu, 28. septembra 1908. — Franc Silvester, nadučitelj.

V Črnem vrhu nad Idrijo je bil pretekli teden požar, ki je uničil 13 hiš, 12 hlevov in 6 drugih stavb. Začelo je goreti v hiši občinskega svetovaleca Žigona, tistega moža, ki je podil dne 21. pr. m. v šolo došle otroke domov, da je bil tako štrajk „popolen“, kakor so si ga želeli v Ljubljani. Isti dan je v družbi Filipa Rudolfa Žigon našemu tovarišu Silvestru odpovedal stanovanje, dasi ga deželni šolski svet še ni prestavil. — Tovariša Silvestra je hotel vreči na cesto, a že par dni kasneje je spodila kruta usoda iz hiše njega in njegovo ubogo družinico. Rekli bi lahko: Božji mlini meljejo počasi. ... Tudi drugi kruti preganjalci učiteljstva ne uidejo pravični kazni božji!

Šolsko zdravstvo.

Ako te je pičila čebela, osa ali kaka druga žuželka, odstrani najprej želo, nato drgni dotično mesto močno z novo narezano čebulo. To sredstvo olajša bolečine in zabrani, da rana ne oteče.

Škrlatinka se jako širi po Galiciji. Začetek vseh šol je odgojen za dva tedna.

Davica razsaja v ptujski okolici. V dveh mesecih je pomrlo blizu 40 otrok.

Shod protialkoholistov se vrši od dne 12. oktobra naprej na Dunaju. Na dnevnem redu je mnogo predavanj o vplivu upijanjivih pijač na človeka, o stanju pijančevanja v posameznih deželah, o obrambnih sredstvih proti pijančevanju itd. Slovence bo zastopal na tem shodu prof. Krek. Slovenci bi imeli mnogo vzroka, da bi se zanimali za ta kongres.

Mednarodni kongres za tuberkulozo so otvorili 21. pr. m. v Washingtonu. Kongres se je bavil poglavito z dosedanjimi uspehi borbe proti tuberkulozi.

Razgled po šolskem svetu.

17.000 otrok, in sicer slovenskih, je brez pouka na Goriškem. Vlada zida Lahom in Nemcem šolske palače, a za Slovane nima niti vinarja.

Dr. Šušljaj — vseučiliški profesor. Kakor javljajo, je imenovan dr. Šušljaj profesorjem na zagrebškem vseučilišču. To imenovanje je simptomatično zato, ker je vseučiliški senat istega dr. Šušljaja že dvakrat odklonil. Ta vest o imenovanju je zbudila silno ogorčenje.

Pruske višje dekliške šole. Na Pruskem imajo 270 javnih višjih dekliških šol, na katerih službuje 3158 izključno ondi zaposlenih učnih oseb. Število učenek na teh šolah je od 1. 1901. do 1906. poskočilo od 53.480 na 71.156. Privatnih višjih dekliških šol imajo 675 z okoli 86 tisoč učenkami. Po veri je bilo 1. 1906. v javnih višjih dekliških šolah poleg 56.382 protestantk in 7.080 židovk le 7.415 katoličank. Iz tega je razvidno, da katoliški nemški krogi niso posebno zavzeti za višjo žensko izobrazbo, kar je z obžalovanjem konstatirala pred kratkim tudi „Köln. Volkszeitung“.

Vrenje na vseučilišču v Moskvi. Iz Moskve poročajo: Reakcionarna politika naučnega ministra je provzročila veliko vrenje na tukajšnjem vseučilišču. Dijaki so sklenili, da bodo energično podpirali profesorje v njihovi opoziciji proti ministru. Ako bo potrebno, pričnejo tudi aktivno borbo.

Ljudsko šolstvo na Bolgarskem. Ljudsko šolstvo na Bolgarskem je sedaj urejeno po novem šolskem zakonu, ki se je izdal začetkom tega leta. — Ljudske šole so državni zavodi, in pouk traja štiri leta. Ako otrok zamudi pol dneva šolskega pouka, so dolžni starši plačati 10 do 15 vinarjev denarne globe. V prvem razredu sme biti največ 60 učencev; ako je več učencev, se otvori nov razred ali pa se uvede poldnevni pouk. Ako je šola oddaljena 3 km, niso tako oddaljeni otroci dolžni obiskovati šole. Razen ljudske šole je še meščanska šola, ki v nji traja pouk tri leta. Poučuje se tu ruski jezik in računovodstvo. Za šolska poslopja skrbje občine. Ubožnim občinam pomagata zidati šole država in okraj. Učitelj mora dovršiti učiteljske in napraviti državno učiteljsko izkušnjo. Ako v treh letih ne napravi izpita, ga odslove. Omožene ženske ne morejo biti učiteljice, izvenzmi učiteljice na deželi. Učitelji ljudskih šol imajo izpčetka 1200 kron plače; doklad je osem. Največja plača znaša 2220 kron. Učiteljice imajo za 10 odstotkov manj; provizorični učitelji in učiteljice imajo 20 odstotkov manj nego definitivno nameščeni učitelji. Učitelji v mestih nimajo prostega stanovanja niti stanarine, pač pa draginjsko doklado, in to v mestih s 15.000 prebivalcev 10 odstotkov, v Sofiji 40 odstotkov svoje letne plače. Draginjsko doklado plačajo občine. Učitelje plačuje deloma država deloma občina. Vsaka občina je dolžna za vsakega učitelja ljudske šole plačati na leto v državno blagajnico 900 kron. Učitelje ljudskih šol voli krajni šolski svet. Politike v škodo kulturnemu

delu bolgarski učitelji ne smejo biti udje političkih društev niti se udeleževati političkih zborovanj. To je pač „moderno“!

Hrvaška ljudska šola v Pazinu je imela pred 18 leti, ko so jo odprli le 60 učenec in učenek. Danes jih ima 330. — Tudi lep napredek.

Židje v ruskih višjih šolah. Ravnatelj peterburškega inženirskega zavoda je naznanil, da se v prihodnjem šolskem letu židje sploh ne bodo sprejemali v ta zavod, ker je njih število že preseglo normo za židovske učence. Istotako se ne bodo sprejeli v elektrotehnični in metalurški oddelek peterburške politehniko. V druge oddelke se bodo sprejel samo po en žid.

Graško vseučilišče je šlo minuli poletni tečaj 1477 rednih slušateljev in 17 rednih slušateljic. Juristov je bilo 855, medicincev 280, filozofov 278, farmacevtov 63 in teologov 80.

Boj Čehov za svoje šolstvo. Poslanec Čipera je, kakor javljajo iz Prage, postavil statistiko o češkem šolstvu na Češkem tam, kjer so Čehi v manjšini. Iz statistike je razvidno, da mora 80.000 čeških otrok obiskovati nemške šole, ker čeških ni. — V Poštorni na Nižjem Avstrijskem je češka šolska družba „Komensky“ ustanovila češko šolo. To je na Nižjem Avstrijskem prva češka šola na kmetih.

Ženske izključene z ruskih vseučilišč. Iz Petrograda poročajo: Ministrski svet je pooblastil naučnega ministra, da prepove vpisovanje žensk na vseučilišča. One, ki so že vpisane, zamorejo dovršiti nauke. Doslej je bilo na ruskih vseučiliščih vpisanih 2102 žensk.

Šolskih zdravnikov je na Japonskem 4941 (za 395 več) nego lani. Ti zdravniki dobivajo 143.987 jenov plače. Lani so preiskali 722.973 učencev.

Zopet nova madžarska šola na Hrvaškem. „Hrvatski Branik“ poroča, da otvori madžarsko društvo „Julian“ v kratkem madžarsko šolo v Sotu v Sremu. Učitelj je že dospel na svoje novo mesto.

Za češke manjšinske šole. Deputacija čeških obrambnih društev odpotuje te dni na Dunaj, da vroči ministrskemu predsedniku Becku spomenico v zadevi čeških manjšinskih šol.

Bolgarsko vseučilišče v Solunu. Bolgari so imeli v Monastirju shod, na katerem so sklenili nabirati denarne prisnose za ustanovitev bogarskega vseučilišča v Solunu.

120 milijonov za vseučilišče. Znani ameriški politik W. F. Vilas je zapustil za vseučilišče v Wisconsinu 120 mil. Njegovi dediči bodo dobivali samo letno rento. Svoje imetje si je pridobil s spekulacijami z drvi.

Doktorat živinozdravništva. Živinozdravniški visoki šoli na Dunaju in v Levovu sta z najvišjim odlokom z dne 5. septembra dobili pravico promocije za doktorje živinozdravništva (doctores medicinae veterinariae). S tem je ustrezno željam živinozdravnikov. Ta doktorat bo pa le fakultativen, torej ne obvezen za praktičen poklic, kakor je medicinski. Obenem je z novim šolskim letom uvedena šolnina, ki znaša za avstrijske državljane 50 kron za semester, za druge 75 kron. Ubožni in marljivi slušatelji morejo biti šolnine oproščeni. Šola bo smela oddajati voliti tudi rektorja svobodno in preide v civilno upravo, kakor hitro bodo dotična pogajanja končana. Doslej je stala pod vodstvom vojnega ministrstva!

S hrvaškega vseučilišča. Z imenovanjem dr. Milana Šušljaja vseučiliškim profesorjem se je vlada pregrešila proti vseučiliški samoupravi. Proforski kolegij je tega „učenjaka“ že trikrat odklonil, zadnje leto z opazko, da ni vreden, da bi poučeval hrvaško mladino, ker je v svojih spisih falzificiral hrvaško zgodovino. Tudi Madžar profesor Greksa se je pridružil tej izjavi proforskega kolegija. Sedaj bodo profesorji protestirali proti imenovanju Šušljajevemu. — Pred petimi meseci, ko je hrvaška vlada suspendirala vseučiliškega profesorja Manojloviča, so vladni listi trobili v svet, da bo preiskava dokazala njegovo krivdo. Sedaj pa so Manojloviču poslali dekret upokojenja, ne da bi navedli kakršenkoli razlog za upokojenje. Preiskave, ki bi jo imel voditi po zakonu edinole akademski senat, so se menda zbali, ker bi ta dokazala, da je bil profesor Manojlovič obrekovan. Mladi profesor mora v pokoj, ne da bi vedel zakaj.

Wahrmond. Kakor poročajo z Dunaja, je profesor Wahrmond izjavil, da Praga ni zanj pripravno mesto. Obljubilo se mu je, da ga pokličejo na Dunaj, ali obljube niso izpolnili. V kratkem baje Wahrmond obelodani neka senzacionalna razjasnjenja.

Prepoved barv. Naučni minister dr. Marchet je na zborovanju vseučiliškega odseka nemških svobodomiselnih strank zagrozil, da na vseučiliščih sploh prepove nošenje barv, ako bi se tudi letos ponovili izgredi na vseučiliščih.

Ne zabite „Učiteljskega konvikta!“

Z gospodarskega polja.

— **Sadna letina na Štajerskem** utegne biti letos jako ugodna. Računa se, da bo letos na izvoz odpadlo 4000 vagonov sadja.

— **Izboljšanje kraških pašnikov.** Deželni zbor goriški je lansko leto potrdil pravilnik za podeljevanje podpor v izboljšanje kraških pašnikov. Zvišal je tudi tozadevni prispevek od K 2000 na letnih K 3000. Za leto 1907 je dovolil izredno podporo K 2000, namesto koncem l. 1906. zapadlega prispevka v enakem znesku s pogojem, da zviša tudi vlada stalni državni prispevek na K 3000 in da dovoli za akcijo l. 1907. izredni prispevek 2000 kron. Vlada pa do sedaj ni odgovorila na odborov dopis v zvezi s pospeševanju in akcija se ne more izvesti. Med tem je stalni prispevek iz dež. zaloga za l. 1907. zapadel in izredni prispevek za lansko leto v znesku K 2000 ima zapasti koncem tekočega leta. Da se že dovoljeni denar ne poizgubi zaradi zavlačevanja tovarne rešitve od strani vlade se bo stavilo v prihodnjem zasedanju deželnega zbora predloge, pozivljaje vlado, da nemudoma reši to stvar in da se zagotovi vsa dovoljena sredstva.

— **Prvi uvoz mesa iz Srbije.** Dne 9. pret. m. je došla iz Beograda na St. Marzov sejem na Ducaj prva pošiljatev mesa v štirih železniških vozovih z zaklanimi prešiči. Meso se je hitro razprodalo.

— **Uvoz ameriškega žita v Evropo.** Iz trgovskih krogov se doznaja, da je izvoz žita iz Amerike že do sedaj prekoraj 2 mil. kvintalov. V zadnjih dveh tednih se je izvozilo v Evropo 1 mil. kvint. pšenice več nego lani v dobi največjega izvažanja.

— **Letina medu na Kranjskem.** Stanje kranjskih čebel je dosedaj v vsakem oziru zadovoljivo, ker niso nič trpele na običajni gnilobi, samo paša je bila zaradi dolgotrajne suše po nekaterih krajih bolj pičila. Vendar pa prihajajo mnogo ugodnejša poročila iz posameznih dolenskih in gorenjskih krajev, ker sta bila kostanj in hoja, oziroma smreka letos nenavadno medena, drugod pa so se morale zadovoljiti z različnim roževjem. Borovniška in vrhniška okolica je bila v tem oziru na dobrem zlasti še, ker je zgodnja ajda dala obilo izborne paše.

— **Čebelarški shod v Ribnici.** 11. t. m. ob 1/2 4. popoldne priredi ondota čebelarstva podružnica shod čebelarjev v šoli. Na shodu bo predaval zastop. osr. čeb. društva iz Ljubljane g. nadučitelj Likozar.

— **Na čebelarški razstavi v Dunajskem Novem mestu** je dobil g. Karel Kopatsch ml. iz Slovenje Bistrice srebrno štajersko svetinjo za čebelorejo.

— **Muhe trgovski predmet.** O trgovini posebne vrste: o uvozu posušenih muh iz Južne Amerike v Evropo poročajo časopisi. Na Angleško so že pripeljali več ton tega blaga. Posušene muhe rabijo za hrano ptičev in za rabo pri lovu rib. Sanitarna oblast je pričela sedaj napravljati tej trgovini sitnosti, češ, da bi ta trgovina lahko zanesla kako epidemijo.

— **Sadja** je letos na Gorenjskem nenavadno veliko. Ker pa nima nobene cene, delajo ljudje iz najlepšega sadja most.

— **Vinska letina na Hrvaškem.** Iz mnogih krajev Hrvaške in Slavonije prihajajo neugodne vesti o letošnji vinski letini. V mnogih krajih je toča hudo pobila vinograde in jih popolnoma uničila. Sploh bo letošnja letina slabša nego lanska. — V nekaterih krajih je grozdje dobro obrdilo, ali kvaliteta je slabejša, ker ima grozdje manj sladkorja in več vinske kisline.

— **Svetovna produkcija žita.** Po zadnjih poročilih o žitnem pridelku letošnjega leta se računa, da bo znašala letos svetovna produkcija pšenice 921 milijonov metrskih stotov, dočim se je lani pridelalo 886 stotov, predlanskim pa 992 stotov. Kolikor je znano, leži sedaj po evropskih skladiščih 15 in v Ameriki 7 in pol milijona metrskih stotov pšenice, pšenične moke pa je v Evropi tudi 15 milijonov stotov. Letos bo Evropa potrebovala okolo 140 milijonov stotov zunanje pšenice. V Zedinjenih državah je bila setev obilna in se ondi neadeja, da bodo mnogo žita izvozili v inozemstvo. — Zimskega žita imajo okolo 426 „bushelov“ (bushel 36 litrov). Koruzo cenijo, da jo bo okolo 27 milijarde bushelov v vrednosti dveh milijard dolarjev. Pšenice bodo imeli za 650 milijonov dolarjev.

— **Otvoritev novih železniških prog leta 1907.** V Avstro-Ogrski se je lansko leto otvorilo 387-734 km novih železnic proti 1.312-646 km leta 1906. Od novih prog odpade na Avstrijsko 124-104 km in na Ogrsko 263-630 km.

— **Nova podjetja.** Leto 1907 je bilo leto podjetij. V poročilu obrtnih nadzornikov beremo, da so lani ustanovili 338 trgovnic, 42 velikih kamnolomov, 42 strojnih opekarn, 101 žago, 63 električnih central, 3 pinarne in 2 izdelovalnice za aceten. Nove trgovske pogodbe so dale industrialcem pogum in podjetnost. Nasveti obrtnih nadzornikov so se povsod uvaževali. Poslopja so v zdravstvenem oziru popolna in prostor za delo tako urejen, da se bodo lahko preprečile nezgode. Z malimi izje-

mami se je povsod upoštevala skrb za blagor delavcev.

— **Zadružni pouk pri vojaštvu.** Ogrska agrarna korespondenca poroča: Kmetška zveza se je glede zadružnega pouka med vojaštvom s posebno vlogo obrnila do ogrskega domobranskega ministra. Vloga kaže na uspehe, ki so se že dosegli pri kmetijskem pouku vojaštva in prosi ministra, da se v zvezi s tem poukom uvede tudi pouk o zadružništvu, in sicer na ta način, da se med vojaki osnujejo primerne druge. Tako bi vojaki dejanski opravljali zadružno delo. — Kmetška zveza se sklicuje pri tem na Unione Militare v Italiji in različne zadružne naprave francoske armade, ki oskrbujejo vojakom hrano in različne potrebščine, ustrezajo njihovim kreditnim potrebam, podpirajo doma ostale rodovinske člane itd. Dalje izvaja kmetška zveza, da zadružni pouk na eni strani krepí duha vzajemnosti, na drugi strani pa nudi vojakom take izkušnje, ki jih lahko porabijo kasneje v svojem življenju. Zveza prosi tudi poljedelskega in naučnega ministra, da naj to vlogo priporočata na pristojnem mestu.

— **Pristno laško olje** (namizno) je tako dobro, tečno in zdravilno, uporabljeno kot zabela, kakor sirovo maslo, kuhano maslo ali svinjska zabela, samo na tem je največ, kako ga gospodinja pripravi kot zabelo. Jedila, naša navadna ali tudi fina, so tečna, lahko užitna in lahko prebavljiva, ako so zabeljena z dobrim (laškim) namiznim oljem tako za postna kakor za navadna mesna jedila, ako ga razbelimo v toliko, da se izkaži — izdiši, potem denemo vanj narezane čebulje in česna, pridenimo še nekaj bele moke. Zabeli takoj, naj si bo za juhe ali prikuhe, in poznati in razločiti ni od druge zabele. Ribe, jajčja jedila in zelenjad dobe še posebno pristnost in vrednost. Dobro namizno olje že samo na sebi dobro vpliva na želodec in redno lahko prebavljanje jedil. Juhe z oljem pa zahtevajo še domačih začimb, kakor limone, lavora, rožmarina in majarona kot posebna želodčna zdravila.

— **Čebule** vedno premalo sadimo. Rabimo je prav veliko, pa jo radi prav drago plačujemo. Ona nam služi v jedilih in začimbah. Čebulo sejemo, sadimo in presajamo. Čebuli gre važen prostor na vsakem zelenjadem vrtu. Čebula ima redilne snovi, daje zabeli pravi okus in duh in je tudi kot zdravilo jako priporočljiva.

— **Košice** teleče pečenke, kokoši in piščanca ni zametavati. Dobro stolčene in zdrobljene so izvrstna piča kokošim.

— **Krompir** sirov, drobno narezan, daje mladim kokošim tečno redilno hrano. Mladi piščanci ob tej hrani hitro rastejo in se uspešno rede.

— **Zeleni radlč** je tako zdravilen in tečen kakor druga grenka zdravila. Priporoča se posebno kot salata za večerjo. Ta salata pospešuje prebavljanje bolj kot druge, čiščenje želodca in čiščenje krvi. Uživa se lahko samo kot salato, osobito z domačimi črnimi kruhom. In njegovi koren — korenine? Tudi ti, skuhani, s kisom in oljem so pravi lek za utrjenje želodca. Radičeve korenine izkopavamo spomladi meseca maja.

Raznoterosti.

× **30 tisoč ubitih modrasov** so izročili kmetje zadnjih 14 dni okrajnemu predstojniku v Glamoču (Bosna). Izplačal je okrog 4 tisoč kron nagrad.

× **Petdesetletnico mašniškega posvečenja** je obhajal papež Pij X. Vendar pa so se slavnosti preložile na 16. novembra, ko poteče 24 let, kar je bil posvečen Jožef Sarto v škofa, to pa zatagadel, ker so obhajali 20. septembra obletnico, kar je bil konec papeževе države.

× **Podgane in črna kuga.** Slučaja kuge, ki sta se te dni primerila v Trstu, sta na nedvomen način potrdila zanimiv rezultat raziskavanja kuge, ki je pred malo meseci zbudil veliko pozornost v znanstvenem svetu. Dokazano je namreč, da so kugo na parniku „Nadvojvoda Fran Ferdinand“ povzročile podgane. Preiskave v tej smeri so dognale, da so se na ladji istinito nahajale okužene podgane. Da so spoznali podgane kot najpogostejše raznašalke kuge, je zasluga, ki gre v prvi vrsti angleškim učenjakom. V monografiji o prenašanju kuge, ki jo je pred malo meseci izdala angleška akademija znanosti, je to na podlagi dejstev nepobito dokazano. Angleški raziskovalci so izhajali pri svojih delih od davno opazovanega dejstva, da je kuga posebno v onih krajih Indije udomačena, kjer je veliko podgan. Pokazalo se je, da v Bombaju kuga najbolj v onih mestnih okrajih razsaja, kjer so podgane doma, in da na primer evropskemu predmestju, kjer je le malo podgan, kuga precej prizanaša. Angleški raziskovalci so torej izkušali dognati, v kaki zvezi so podgane s kugo; in to se jim je tudi posrečilo. Dognali so, da bolhe, ki jih imajo podgane, prenašajo kužni bacil od okužene podgane na človeka. Dokazano je namreč, da gre ta bolha tudi na človeka in ga s tem okuži. Indijska vlada se je s tem važnim razkritjem angleških raziskovalcev kuge že okristila: nakupila je na stotisoče mačk in jih razdelila po krajih, kjer

kuga najbolj razsaja. In pokazalo se je, da bolezen v teh krajih, odkar je preskrbljeno za uničevanje podgan, čezdalje bolj izginja.

× **Senzacionalno aretiranje.** Aretirali so markija Villamarino, bližnjega sorodnika laške kraljice vdove Margarite, ker je baje osleparil svoje upnike za 30.000 K.

× **Romanje v Lurdu.** Od 1. januarja do 1. septembra t. l. je bilo v Lurdu 2.400.000 romarjev, dočim je bilo l. 1907. skupno 1.300.000 romarjev.

× **Telefon v Turčiji.** Iz Carigrada poročajo, da uvedejo telefon tudi v Turčiji. Trije višji uradniki carigradskega poštnega ravateljstva se podajo k telefonskemu kongresu v Budimpešto, potem na Dunaj in v nekatera druga večja mesta, da proučijo razne telefonske naprave.

× **Proti kupčiji z dekleti** je avstrijsko ministrstvo za notranje zadeve izdalo dva odloka. V enem nalaga vsem političnim upravnim oblastem, da smatrajo dunajsko policijsko ravateljstvo za osrednji urad proti kupčiji z dekleti in mu pošljejo seznamek vseh v tem oziru sumljivih oseb in lastnikov javnih hiš ter mu vsako leto poročajo o eventualnih izprehembah. V drugem odloku ukazuje, da se mora o vsakem najemanju, oziroma angažiranju mladih deklet za artistinje (šansonetke, koncertistkinje itd.) v inozemstvo obvestiti sodnijska varuška oblast, ki se ima v tem oziru informirati in tozadevno ukreniti.

× **Na Reki** je bilo naštetih l. 1900. poleg 17.354 Lahov, 2842 Madjarov in 1945 Nemcev še 2251 Slovencev, 7497 Hrvatov, 55 Srbov, 5136 Ilircev, 147 Čehov, 29 Slovakov in 1241 Slovanov. Vseh Slovanov ima Reka 16.356, in vendar ne slišimo ničesar o njih. Žalostno dejstvo je, da so Slovenci nazadovani od l. 1890 za 529 duš. Pomadjarili se niso, pač pa jih je vzela laščina. Ako smo res prepričani, kake važnosti so za nas trgovska obrežna mesta, delajmo tudi na to, da si priborimo v njih primerne pozicije. Reka pa potrebuje predvsem izobraževalnih organizacij.

× **Koliko bi potrebovala Nemčija denarja za prihodnjo vojno?** Na to vprašanje odgovarja v „Magd. Zeitung“ general Blum: „V slučaju vojne mora Nemčija staviti pod orožje 2.500.000 ljudi, ki bi v enem letu stali okroglo 5700 milijonov mark. Ali to je samo neposredni vojni strošek. Za nabavo vojne materijala, za pokojnine in odškodnine po vojni ter za vzdrževanje in miloščino vdovam in sirotam ubitih vojakov bi morala Nemčija izdati 7200 milijonov mark.“ Gospod Blum je gotovo računal, da Nemčija brezpogojno zmaga, ker ni računal eventualno odškodnino sovražnikom.

Listnica uredništva.

Koroški tovariš: Priobčimo prihodnjič, in sicer po Vaši želji neizpremenjeno. — V Istro: Ono je bilo že stavljeno, zato nismo izpustili. Drugo pride prihodnjič. — Peskov referat priobčimo prihodnjič, ker nismo mogli danes odložiti posebno aktualnih članov. Potem izide Peskov referat skupno z Ganglovim referatom v posebni brošuri, ki jo naj tovariši in tovarišice širijo med ljudstvom. To željo so nam sporočili z mnogih strani. (Glej tudi tozadevno notico v današnjem listu!)

Listnica upravnistva.

Pozor!

Na ovitkih današnje številke ima vsak izkazano, doklej ima plačano naročnino Tovariša. Kdor se po svojih računih ne ujema z izkazanim datumom, naj nemudoma pošlje upravnistvu dokazila, če pa teh nima, pa vsaj naznani približno leto in mesec, kdaj da je poslal naročnino, ki v knjigi naročnikov ni vpisana, pa se najde lahko v blagajniški knjigi.

Izkazal sem na ovitkih tako zgodaj zato, da opozorim še pravčasno stare, nepoboljšljive dolžnike, na sklep „Zaveze“ v Gorici, glasom katerega se ustavi list s 15. decembrom vsakemu brez izjeme, ki ni poravnal vsega dolga in četrtletne naročnine naprej. Časa je tedaj še dva meseca za poravnavo. Poslužite se ga! Ponavljam, da se na obljube ne bo oziralo, ker morejo upravne knjige z novim letom slednjič že vendar biti v redu. Ob tej priliki vljudo prosim vse cenjene naročnike, ki nimajo naslovov čisto natančnih, ali jih z novim letom hočejo izpremenjene, naj to po dopisnici naznanijo upravnistvu, ker se bodo sedaj jeli prirejati novi naslovi. Današnji številki so priložene poštne položnice.

Upravnistvo, Gradišče št. 2.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 2218. Kranjsko. 170 1—1

Na petrazredni ljudski šoli v Št. Vidu pri Ljubljani je stalno oddati izpraznjeno učno mesto z zakonitim prejemki in s pristavkom, da se bo pri tem oziralo zaradi močno obiskovane obrtne nadaljevalne šole v Št. Vidu le na moške prosilce, zlasti na take, ki so kvalificirani za pouk v risanju na obrtnik nadaljevalnih šol.

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom semkaj predlagati do 1. novembra 1908.

Prosilci za stalno nameščenje, ki se niso stalno nameščeni na javnih ljudskih šolah na Kranjskem, morajo dokazati z državno-zdravniškim izpričevalom, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 24. septembra 1908.

Št. 2748.

171 1—1

Na dvorazredni ljudski šoli v Stopičah se vnovi razpisuje nadučiteljska služba s pristavkom, da imajo veljavo že vložene prošnje tudi za ta razpis.

Zadostno opremljene prošnje naj se službenim potom vlagajo semkaj do 31. oktobra 1908.

C. kr. okrajni šolski svet Rudolfovo, dne 28. septembra 1908.

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!

V Učiteljski tiskarni je izšel

„Ročni zapisnik“

za šolsko leto 1908/1909 z imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja na Kranjskem, Juž. Štajerskem in Primorskem in z osebnim statusom kranjskega ljudskega učiteljstva.

Ročni zapisnik velja: brez kataloga elegantno vezan K 1-50, za 100 učencev 1-70, za 150 učencev K 1-90.

Naroča se v „Učiteljski tiskarni“. Kdor ga želi dobiti, naj ga naroči prav kmalu, ker ga je že malo v zalogi.

Učiteljska tiskarna priporoča vodstvom obrtnonadaljevalnih šol

„Kontrolne knjižice“

Cena jim je po 16 h.

Hranilnica in posojilnica „Učit. konvikta“ v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

se je dne 1. klmavca t. l. preselila

v Gradišče št. 4, I. nadstr.

t. j. v poslopje, kjer je Učit. tiskarna.

Naprednemu učiteljstvu!

Vsakdo bodi naročnik „Zavezinih“ listov, ki so:

Učiteljski Tovariš

Popotnik Zvonček

Domače ognjišče.

Učiteljska tiskarna

priporoča sl. šolskim vodstvom in š. svetom za cesarjev 60 letni jubilej krasne

jubilejske karte

na karton z vzbočenim emblemom (naš cesar l. 1848. in 1908.) in primernim besedilom.

Posamezni komadi: manjši po 10 h, večji po 20 h. Pri naročilu nad 100 komadov 10% popusta.

Za šolsko mladino najprimernejše in največje darilo in spomin na letošnji jubilej.

Vljudo priporočam p. n. učiteljstvu, krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom, kakor tudi raznim čitalnicam in ljudskim knjižnicam svojo že mnogo let obstoječo in sedaj na novo izvrstno preurejeno

knjigoveznico

Jos. Dežman

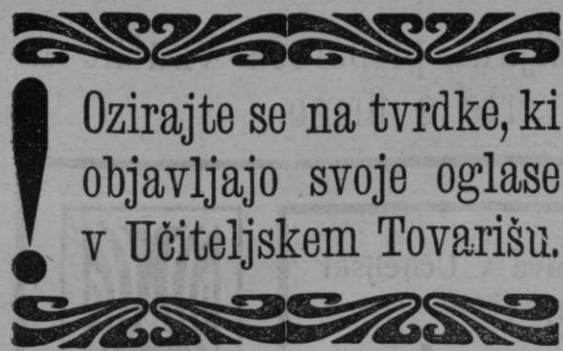
Ljubljana, Sv. Petra nasip šte. 7.

Izvršujem vsa dela, od preprostih do najfinjših. Posebno solidno in ceno vezanje knjig za šolske, ljudske in zasebne knjižnice ter čitalnice. Vezanje raznih zapisnikov, hranilnih in drugih knjižic ter izvrševanje vseh raznih del, ki spadajo v knjigoveško stroko.

Cene sigurno najnižje.

Pri večjih naročilih znaten popust, oziroma plačam poštino od pošiljatev z dežele. Tako da naročnik radi pošiljatev nima nikakih stroškov.

83 26—15

Ozirajte se na tvrdke, ki objavljajo svoje oglase v Učiteljskem Tovarišu.

Najboljše klavirje

prvovrstnih dunajskih tvornic in harmonije amerikan. sistema prodaja in izposoja
Alfonz Breznik, učitelj „Glasb. Matice“
136 Ljubljana, Gradišče 11. 52 13

Zavod za graviranje in izdelovanje kavčukastih štampiljev

Anton Černe

Ljubljana, Sv. Petra cesta 6.
Uradni in zasebni pečati iz kavčuka in kovine, štampilje za datum, vsakovrstni klišaji, monogrami itd. itd. 52 36
Ceniki gratis in franko.

Ustanovljeno 1842. Električna sila. Telefon 154.

BRATA EBERL

tovarna oljnatih barv, laka in firneža
v Ljubljani, Miklošičeve ulice 6
nasproti hotela „Union“
priporočata gg. šolskim vodjem in učiteljem v mestu in na deželi njihovo priznano najboljši črni, medli 19 52-41

lak za šolske table.

Cenovnik zastoj in poštne prosto.

Največja in najbogatejša tvorniška zaloga priznana pravih švicarskih

Union-ur

katerih tvornic delničar sem in edini zastopnik za vso Kranjsko, ter zastopnik ur Schaffhausen, Klassig in Glashütte.

Velika zaloga zlatnine, srebrnine in dragocenih kamnov, kakor blaga od srebra in kinasrebra

Fr. Čuden

urar in trgovec v Ljubljani
Prešernove ulice
nasproti frančiškanskemu samostanu.

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je uredil ter dobivajo se pri njem in pri vseh knjigo-101 12 7 tržeh naslednje pravne knjige:

1. **Civilnopravni zakoni** (IV. zvezek Pravnikeve zbirke) z obširnimi slovenskim in hrvaškim stvarnim kazalom, obsegajoči XII in 909 strani. 1906. V platno vezana knjiga K 8-
2. **Odvetniška tarifa**; določila o rabi hrvaškega in slovenskega jezika pred sodišči; sodne pristojbine, s stvarnim kazalom (20 tabel) 1906. Broširano K 1-80
3. **Zakoni o javnih knjigah**, zemljiških itd. (V. zvezek Pravnikeve zbirke) z vsemi predpisi, ki so z njimi v zvezi, s stvarnim kazalom v hrvaškem in slovenskem jeziku, z vzorci knjižnih prošenj in vpisov. 1908. Knjiga v dveh delih, skup 618 strani Mehko vezana knjiga K 5-60 popolno v platno vezana K 6-
4. **Vzglede predlogov, sklepov in vpisov** za zemljiško knjigo; dotična kolkovina in vpisnina. Broširana K 1-
5. **Kolkovina in vpisnina** pri zemljiški knjigi. Stenska tabela na močnem papirju. 60 h.

Dalje od „Poljudne pravne knjižnice“, ki jo izdaja društvo „Pravnik“.

Zvezek I. **Zakon o dovoljevanju poti za silo**, s pojasnili in vzorcem prošnje. 1907. Mehko vezano K 40
Zvezek II. in III. **Predpisi o železniških in rudniških knjigah**. 1908. Cena mehko vezani knjižici K 80
Zvezek IV. in V. **Pristojbinske olajšave ob konverziji terjatev**. 1908. Knjiga potrebna posebno posojilnicam in denarnim zavodom sploh. Mehko vezana knjiga K 80
Zvezek VI.—X. **Predpisi o razdelbi in uredbi ter o zlozbi zemljišč**. 1908. Mehko vezano K 2-
Pripravlja se: Zvezek XI. in XII. **Predpisi o poljski okvari**. 1908. Mehko vezano K 80
Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštenu povzetju, tako, da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročitih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 vin. poštne v gotovini ali poštinih znamkah.

P. n. učiteljstvu in sl. občinstvu se priporoča
Kavarna Evropa
v Ljubljani, na Dunajski cesti.
Na razpolago je „Učiteljski Tovariš“ in vsi drugi slovenski in velika izbira tujih časopisov. — Za točno postrežbo in dobro pijačo je kar najbolje preskrbljeno.
Anton Tonejc,
27 26-21 kavarnar.

Angleško skladišče oblek
Ljubljana, Glavni trg 5.
Največja zaloga in izbira oblek za gospode in dečke, sportnih oblek, površnikov, dežnih plaščev in zimskih suknj.
Obleke in površniki, kakor tudi danski kostumi se izdelujejo po meri in najnovejšim kroju.
Na zahtevanje se pošilja na tihro tudi brez povzetila
V zalogi so vedno najmoderneje danske obleke.
Jako nizke cene.
O. Bernatović.
30 24-14

K. FLORIAN v Kranju
priporoča p. n. krajnim šolskim svetom, šolskim vodstvom in učiteljstvu svojo 166 4 3
knjigarno
za dobavljanje vseh knjig in časopisov, kakor tudi trgovino papirja ter vseh v šolsko stroko spadajočih potrebščin.

VERONIKA KENDA
v Ljubljani
na Dunajski cesti šte. 20
priporoča p. n. krajnim šol. svetom, šol. vodstvom in učiteljstvu svojo
veliko zalogo pisalnih in risalnih potrebščin.
Dalje imam v zalogi risalni papir raznih vrst v vseh predpisanih velikostih, pisalni in pismeni papir, zavitke različne velikosti, veliko izbiro peres, držal, svinčnikov, gumic, krede, črnila, barvic, ravnil, ter vseh v to stroko spadajočih predmetov. 157 52-5
Postrežba točna in solidna.
Glavna zaloga
A. Slatnarjevih zvezkov.

Naročajte in priporočajte šolske zvezke
slovenskega izdelka!
Založnik A. Slatnar v Kamniku.
Zaloga v Ljubljani pri V. Kenda, V. Petričiču, Fr. Igliču in dr. ter pri trgovcih po deželi. 147-12 (7)

Vljudno naznanjam, da sem popolnoma prenovil in na novo uredil
Kavarno Prešeren
na Marijinem trgu v palači Assicurazioni generali.
Razen mnogih drugih časopisov je na razpolago tudi „Učiteljski Tovariš“.
Slavnemu učiteljstvu se priporoča za obilen obisk
Karol Polajnar
146 6-5 kavarnar.

JAN BAŠTA
v Schönbachu pri Hebu (Češko),
sloveča tvrdka za dobavo godal, svetovnoznana zaradi svoje vsestranske priznane solidnosti, priporoča p. t. gg. učiteljem in zborovodjem svoje neprekinjene koncertne in orkestralne gosle, viole, čele, base, citre, kitare prvega reda ugodno doneče in prijetnih tonov z lesenimi ali kovinskimi stroji, dobre in trpežne strune za vsa godala, mojstrske gosli z lepim lokom in leseno škatuljo (9, 10, 12, 15 gld.). Ceniki gratis in franko.
Najugodnejša prilika za nakup. Vsaki instrument se pred odposiljanjem strokovnjaško preizkusi.
Stare gosli in čela se zamenjuje za nove. Prva prodaja gramofonov in najpopolnejših ploč.
Velecenjeni gospod!
Poslane gosli so me po svoji ukusni obliki in vsled prijetnega glasu popolnoma zadovoljile! Mislim, da je dolžnost vsakega zavednega Čeha, da naroči svoje potrebščine pri Vaši cenji firmi, ki ne more ž njo tekmovali nobena inozemska tvrdka. Želim Vam mnogo uspeha in ostajam prijateljsko vdani
Fr. V. Mohapl, ravnatelj.
L. 29./XII. 1906.
Ne kupujte pod roko od prekupecev, obrnite se najprej in naravnost na našo tvrdko!
P. T. Jan Bašta, Schönbach! 89 18-14
Morem Vam sporočiti, da mi ugaja poslani bas radi lepega glasu in primerne cene. Pošiljam Vam zadnje odplačilo z zagotovilom, da ste me popolnoma zadovoljili.
Borovany u Olešnice, 2./I. 1908.
A. Zimmermann, ravnatelj.
Na tisoče pohvalnih pism svedoči gg. učiteljem in zborovodjem o kakovosti in primernosti mojih instrumentov.

Odlikovana
Prva kranj. tvornica klavirjev
Ljubljana, Hilšerjeve ulice št. 5
blizu Gradišča
Rudolf A. Warbinek
priporoča svoje prve vrste, za vsa podnebja solidno narejene pianine, klavirje in harmonije tudi samoigralne
za gotov denar, na delna odplačila ali naposodo.
Poprave in uglaševanja se izvršujejo točno in računijo najceneje. 28 52-36
Največja tvornica na jugu Avstrije
Jamstvo 6 let. Eksport v vse dežele.

Odlikovane z zlatim zaslužnim križem s krono.
C. kr. privil. tovarne
orgelj in harmonijev
Jan Tuček, Kutna gora
(Češko) 25 26-21
stavi in dobavlja orglje vseh velikosti, sistemov in slogov, harmonije s stiskalnimi in sesalnimi sistemom (Cottage-orglje), klavirje in pianine najmodernejših konstrukcij.
3 do 5letna garancija. Ustanovljene l. 1869.
Nizke cene. Tudi na obroke.
Tovarna je postavila že nad 6000 instrumentov.
Ilustrirane prospekte orgel, cenike harmonijev in klavirjev gratis in franko.

Gričar & Mejač
v Ljubljani, Prešernove ulice 9
priporočata v veliki izbiri po najnižji ceni obleke za gospode in dečke, površnike za gospode in dečke, obleke za otroke, žakete za dame, paleta za dame, plašče za deklice itd. itd.
Nepremočljive pelerine iz lodna ali velblodje dlake (Kamelhaar) v vseh velikostih.
Gg. učiteljem in učiteljicam popust za »Učiteljski konvikt«. 74 12-12

Jernej Bahovec
trgovina s papirjem
poleg Prešernovega spomenika
priporoča slavnemu učiteljstvu in drugemu občinstvu svojo bogato zalogo šolskih potrebščin, papirja, zvezkov, šolskih knjig, pisalnega in risalnega orodja, umetnin, trgovskih knjig, razglednic itd. 17 26-21

Modno blago
volneno in pralno, damsko in moško, platno, damasti, namizni prtji, brisače, blago za srajce in vsakovrstno drugo platneno in pavolnato blago stalnobarvni 13 26-25
= ZEFIRI =
prekrasnih modnih vzorcev za srajce, oblačila itd. samo dobre, preizkušene kakovosti priporoča
Razpošiljalnica za platneno in modno blago
V. J. Havliček a bratr
Podčbradi na Češkem.
Mnogo pohvalnic. Naročila za več nego 15 K pošiljamo poštne prosto. Zavitek s 40 metri pralnega blaga za 18 K franko.

Narodna knjigarna
12 52-49
v Ljubljani, Jurčičev trg št. 3
združena s trgovino s šolskimi, pisalnimi, risalnimi in drugimi v to stroko spadajočimi potrebščinami, se priporoča vsemu zavednemu naprednemu učiteljstvu za dobavljanje vseh knjig in časopisov ter šolskih in drugih potrebščin.

FR. STUPICA
v Ljubljani
Marije Terezije cesta šte. 1
in Valvazorjev trg šte. 6
priporoča svojo zalogo najbolje priznanih slamoreznic, mlatilnic, vrtil, čistilnic, strojev za košnjo in obračanje sena.
Kmetovalci, ki rabijo pumpe in cevi za vodo, vino in gnojnice, pluge in brane, peči, šteditnike in poljedelsko orodje, so zagotovljeni najboljše postrežbe. Mlekarnam se priporočajo izvrstni posnemalniki in trpežne ročke za prenašanje in prevažanje mleka, traverze, železniške šine, vedno svež cement, strešna lepenka, štorja za strop, pločevina, nagrobni križi ter vse ključavničarsko, kovaško, kleparsko, stavbinsko, zidarsko, tesarsko in mizarsko orodje vedno v zalogi. (9) 26 26

Slovenci, kupujte užigalice
v korist družbi
sv. Cirila in Metoda! 12.
31 19

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka
v PRAGI

zavaruje v življenjskih oddelkih: na slučaj
doživljenja in smrti, doto otrokom, dohodke in
pokojnino, ter dovoljuje uradnikom, častnikom,
profesorjem, učiteljem in vpokojencem posojila
proti prenotaciji na službini, pokojnini, ženitveni
kavciji itd., in v požarnem oddelku: proti
škodam po požaru.

Zavarovani kapital	K 1053.737.339 88
Zavarovalnine	8.090.621 62
Izplačane škode in kapi- tali leta 1905	4.361.283 89
Rezervne in poroštvene zaloge	34.791.584 99
Pokojninski zalogi (urad- niška in zastopniška)	2.188.391 24
Premoženje, naloženo v vrednostnih papirjih, posestvih, posojilih na posestva	34.087.781 48
Izplačana dividenda členom življen. oddelkov l. 1905	206.296 40
V vs. m. pa doslej	1.606.893 21
V letu 1905 se je premo- ženje pomnožilo za	3.004.509 80
V 37 letni dobi svojega obstanka izplačala e banka „Slavija“ svojim členom odd. I—V. za škodo in nagrade	87 176 383 75

Vsa pojasnila daje 22 26—21

General. zastop. banke „Slavije“
v Ljubljani,

Gosposke ulice št. 12.

Fr. Burgar

Spodnja Šiška

(pri Ljubljani)

parotovarna lesnih izdel-
kov in vseh v mizarsko
stroko spadajočih del.

Izvršitev solidna, vestna in na-
tančna. Cene nizke.

11 26—26

Kaj podeli kavi lepo barvo
in prijeten okus?

„Zvezdna“ in

„Ciril-Methodova“

kavina primes.

Kupovalke teh izdelkov dobivajo od Prve
jugoslovanske tovarne za kavine surrogate
v Ljubljani brezplačno mesečnik
„Slovenska Gospodinja“.

IVAN JAX & SIN

Ljubljana, Dunajska cesta št. 17.

Velika zaloga 12—10
dvokoles, šivalnih in
pisalnih strojev.

Ceniki zastoj in poštne prosto.

JULIJA ŠTOR

v Ljubljani, Prešernove ulice šte. 5.

Največja zaloga moških, damskih in otroških
čevljev, dalje čevljev za lawn-tenis in pristnih
goisserskih gorskih čevljev.

162 12—2

Elegantna in skrbna izvršitev po vseh cenah.

Najpriležnejši čevlji sedanjosti!

C. in kr. dvorni
založnik

papežev dvorni
založnik

odlikovani
lekarnar

Gabrijel Piccoli

v Ljubljani, lekarna „pri angelju“, Dunajska cesta

priporoča sledeče izkušene izdelke:

Želodčna odvajalna tinktura krepča želodec, vzbuja slast ter pospešuje prebavo in odprte
telesu 1 steklenica 20 h. — **Železnato vino** krepča malokrvne in nerodne osebe ter
bledične in slabotne otroke. Poltirska steklenica 2 K. — **Salmijakove pastile** olajšujejo
hripavost, razkrajajo sliz. 1 skatljica 20 h. — **Malincev sok**, izboren naraven izdelek.
Pomešan z vodo da za zdrave in bolne prijetno, žejno gasi in zdravo pijačo. 1 kg
steklenica K 1 50. — **Antirreumon** (cvet proti trganju) je najboljšo sredstvo zoper
reumatične boli. Bolni udje odrgnejo se s tem trikrat na dan. 1 steklenica 50 h.

Na razpolago je mnogo zahvalnih pisem. Ceniki se razpošiljajo brezplačno in franco.

Naročila se izvršujejo točno po povzetju.

16 26—24

„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani priporoča vizitke in
raznovrstne kuverte s firmo.

1848

Izšla je in se dobiva v Učiteljski
tiskarni spevoigra 133—7

**Slava cesarju
Francu Jožefu I.**

Za šolske slavnosti priredil in Društvo
za zgradbo učiteljskega konvikta po-
klonil Emil Adamič, učitelj v Kam-
niku. Cena 52 strani obsegajoči par-
titure je 5 K. Po pošti 20 vin. več.
Besedilo za učence je izšlo v po-
sebni knjižici po 20 vin. knjižica.

1908

Naš denarni zavod.

(24) 12—10

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtak od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—1/2 7. ure zvečer
ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za
drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 5%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej
spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porek in plačnik, zastava premienin,
zemljiše in knjiženih terjatev, predznamba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljavi 20 h v poštah znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za
posojila naj se priloži poštna znamka za 20 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sicer 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	18 " " " " 17 " " 6 " " 18. " 3 " 56 "
C	24 " " " " 23 " " 4 " 50 " 24. " 4 " " "
D	38 " " " " 37 " " 3 " " 38. " " 66 "
E	46 " " " " 45 " " 2 " 50 " 46. " 1 " 81 "
F	60 " " " " 59 " " 2 " " 60. " " 70 "
G	70 " " " " 69 " " 1 " 75 " 70. " 1 " 42 "
H	85 " " " " 84 " " 1 " 50 " 85. " 1 " 26 "

Zadružni lokal je v Ljubljani, Gradišče št. 4., I. nadstr.

Mestna hranilnica = ljubljanska =

v lastni hiši Prešernove ulice šte. 3

poprej na Mestnem trgu zraven rotovža.

Stanje hranilnih vlog: nad 24 milijonov kron.

Rezervni zaklad: nad 860.000 kron.

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 0. do 12. ure dopoldne in od 3. do
4 ure popoldne, jih obrestuje po 4% ter pripisuje nevzdržene obresti vsacega
pol leta h kapitalu. Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega,
ne da bi ga zaračunila vlagateljem.

Za varnost vlog jamči poleg lastnega rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska
z vsem svojim premoženjem in svojo davčno močjo. Da je varnost vlog
popolna, svetoči zlasti to, da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča, denar malo-
letnih otrok in varovancev.

145 12—2

Denarne vloge se sprejemajo tudi po pošti in potom c. kr. poštne hranilnice.